

MARTINI
CRVSII SCHOLIA
IN PRIMAM, SECVNDAM,
AC TERTIAM VIRGI,
LII ECLOGAM
STVRMIANA.

ARGENTORATI

excudebat Blasius Fa-
bricius.

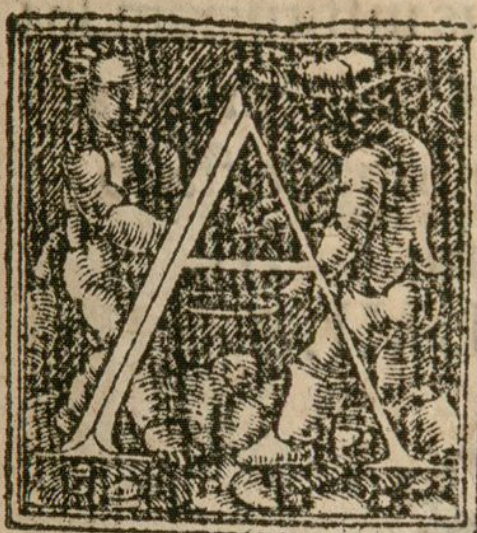
M. D. LVI.

Gratia & priuilegio Imp.

ALPHONSO HAYES

А И Д И Т Т В Т

MARTI
NVS CRVSIVS BLA
SIO FABRICIO CHEM-
nicensi, S. P. D.

ACCIPE igitur capreolū,
quem toties à
me abducere
orasti. Iucun-
dum enim tibi
esse uideo, ut
certè debet, quicquid in nemoribus
uestris capitur. Verū, amice,
satiū esse putassem: te ab ipso
Daphnide, quem nosti in syl-
uis hinc usq; ad sydera notum, ac-
cipere. Nunc, quia sic uis, mitto,
qualiscunq; est. Adiunxi duos es-
tiam alteros, in eadem ualle reper-

A ij. tos,

tos, sed minores. Quibus omni-
bus, si modò Daphnidi uidebis-
tur, arbitrato tuo frui poteris. V-
bi occupationibus, quibus nunc
distineor, liberatus fuero : redibo
ad uenationem, quam aliquando
in Atticis saltibus institueram. In-
terea hisce uiue contentus, ac
uale. Memmingæ octauo
Idus Iunij. M.
D. LVI.

MARTINI CRVSII SCHOLIA IN Primam Virgilij eclogam Sturmiana.

DE TITVLO BVCO- licorum Poëtarum.

Oëtae bucolici habent omnes unum **Triplex in-**
quendam communem & genera- **scriptio.**
lem titulum: quod sua poëmata
uocant Bucolica, id est, pastoralia
Poëmata bubulcorum. Habent es-
tiam singuli proprium quendam & uoluntarium
titulum in libris suis inscribendis. Nam Theocri-
tus uocat sua bucolica Idyllia, Virgilius Eclogas.
Hoc fit non solum apud Bucolicos poëtas, sed etiã
apud alios. Homerus est heroicus poëta, itemq;
Virgilius. Sed uterq; tamen habet propriam
inscriptionem. Homerus uocat unum opus Iliada
& Rhapsodiam, non Achilleida aut Agamemno-
nida: Virgilius uocat Aeneida. Pindarus uocat
sua carmina *éïôls*, Horatius Odas. Habent etiam
A s tertiam

IN PRIMAM

tertiam inscriptionem, quæ est propria unius cuiusque carminis: ut prima ecloga Virgilij dicitur Tityrus, quia ei precipue partes dantur: primum idyllion Theocriti, Thyrsis.

CUR ECLOGAE DICTAE

Idyllia

Eclogæ

Theocritus uocauit sua Bucolica Idyllia: quia exprimit ibi mores rusticos, et horum quasi imagines, mores opilionum & aliorum pastorum, sermones eorum & omnem uiam. Usus autem est hypocoristico nomine, uocans Imagunculas, non imagines: quia in eis describit uitam inferiorum hominum, ut custodes ouium, caprarum, & ceterorum animalium cicurum. Virgilius autem inscripsit Eclogas, meo iudicio, non ab αἰξ capra, & λόγος: quasi ibi sit sermo caprariorum, ut quidam uolunt: quia scribendum esset per αε: nec ab ἐκλέγερ, id est, pronuncians: sed ab ἐκλέγερ, id est, deligendo. Antequam enim nomen haberet poetæ, minora argumenta scripsit: donec probaret nomen suum populo suo. Postea uero, quia poetæ latini imitabantur Grecos: ipse quoque uolens certo iudicio scribere, imitatus est Theocritum: & ex eo, quæ sibi idonea essent, delegit.

Quid

ECLOGAM.

QVID EX THEOCRITO

Virgilius elegerit.

Delegit rem, scilicet pastorem: delegit integra idyllia & argumenta. Vt Theocritus describit mortem Daphnidis, ita & Virgilius: uterque immortalitatem Daphnidis. Virgilius inducit Tityrum & Melibœum, ut bonas & amicas personas: ut & Theocritus in primo idyllio, ubi altera persona alteri dat præcipuas partes. Delegit etiam similia: Theocritus tractavit Cyclopem, Virgilius Silenum. Delegit personas ex Theocrito, Tityrum, Damœtam, Melibœum, Daphnim, Thestylin. Imitatus est etiam titulos: Theocritus vocat Pharmaceutriam, sic & Virgilius. Imitatus est tractationem: quia ut primum idyllion est ἀσκατῆρον: sic etiam in hac ecloga poëta nihil loquitur. Sæpe etiam uersus singulos aut hemistichia elegit: ὅσ' εἴτι πῶ ποτ' ἄχαιος ἐμὸν δίγειν, ἔδ' ἔτι κείταλ ἄχραντον: Nec dum illis labra admonui, sed condita sermo. Ἀρχεῖτε βοσκλῆκας μῶσσε φίλας, ἄρχετ' ἄοιδας: Incipe Manalios mecum meatibus uersus. Delegit non modò uerba, sed etiā certas συγγίας, certos σχηματισμούς, certas μεταστροφάς, id est, connexiones, conformationes,

IN PRIMAM

immutationes uerborum singulorum & coniuncto-
rum. Quia igitur multa ac uaria ἐξελξε Virgi-
lius ex Theocrito : ideo ecloga ab eligendo dicta
est. Sic etiam oratores, sic grammatici, sic alij ar-
tifices, habent suas ἐκλογάς. Ergo poëta buco-
lici habent communem inscriptionem, Bucolica.
Vnde Theocritus, ἄρχετ' Βωκολικὰς &c.
Inde habent omnes commune nomen Bucolica.
Tamen singuli impulsī etiam suis rationibus habēt
peculiarem titulum totius operis, & item cuius-
iusq; carminis.

DE GENERIBVS DI- cendi in poëtis.

Idea operum
Virgilij.

Quantum ad Genera dicendi, repetam grā-
maticorum diuisionem. Dicunt, quan-
dam formam carminum esse Grauem,
quandam Infimam, quandam Mediam. Tenui ge-
nere explicatas esse Eclogas, medio Georgica, gra-
ui Aeneida. Sed non ostendunt, quare. Ideo osten-
dendum est in hoc poëta: quid pertineat ad gra-
uem stylum, ad medium, ad humilem. Aliud est,
describere unum pastorem: aliud est, describere in-
tegrum opus pastorum, ubi sunt rustici, serui, ua-
ria genera animalium & arborum: hæc res gra-
uior est, quàm de capris loqui, de ouibus, de bo-
vis.

E C L O G A M.

bus. sed longè grauius est, loqui de condita Roma,
de bellis, de rebus heroicis. Hoc discrimen
ex ipsis statim horum operum principijs cognosci-
tur. Tu tyre tu patula &c. Ibi unum tantum dicit:
Tu Tyre es otiosus, ego animo perturbato. At in
Georgicis: Quid faciat lætas segetes &c. est ma-
ior compositio: quia ibi usus est plena partitione.
Illud principium habet simplicem ἀφ' ἑκαστοῦ:
hoc uerò διαλέγεσθαι, quæ pertinet semper ad ὅλον
κῶν. Sed longè maius est principium in libris Ae-
neidos: Arma uirūq; cano. Quid ibi fecit? Quod
in tenui oratione diceremus: Ego scribā res ab Ae-
nea gestas: Virgilius multis uersibus, & longa e-
numeratione præcipuarum rerum ab Aenea gesta-
rum est complexus: & pictor posset totam aulam
eare occupare. Dices: tamen Virgilius ibi incepit:
Ille ego, qui quondam gracili. Cur abstulerunt hoc
principium Tucca & Varius? In laudem Virgilij.
Est quidem pulcherrimum principium: Ille ego,
qui quondam. nec ullum hoc principio posset esse
eruditius: quia ibi ostendit discrimen suorum ope-
rum: quid intersit inter pastorem, agricolam, &
bellatorem. Cur ergo illi hoc abstulerunt? Honoris
causa. Nam tametsi Virgilius uoluerit præponere
humile principium, nec incipere, ut ille Cyclicus
olim, qui statim ostendebat grande dicendi genus:

A 5 tamen

Principium
Aeneidos.

IN PRIMAM.

Poëtarum na
rie ideae.

tamen Tucca & Varius, qui sciebant Virgiliū esse
grauissimum poëtam, hoc principium abstulerunt:
ut, sicut dignus erat, inciperet à graui genere. O-
portet autem nos talia non solum intelligere, sed
etiam causas scire. Populus Romanus sciebat, Ros-
cium optimè agere comœdias, non autem quare.
Sæpe dicimus: hic Musicus melius canit, quā ille:
sed causam nescimus. Ideo boni grammatici est, os-
tendere, quid spectandum sit in Poëtis: quemada-
modum, ut habetis. 3. Rhet: Aristot. Omnis co-
mœdus respicere cogebatur τὸ μέγεθος τῆς φωνῆς,
vñs, magnitudinem uocis: τὸν τόνον, prosodiā:
τὸν γύθμον, numerum. Alia uox erat comœdi,
alia tragœdi: aliud erat tibi dextera, aliud sini-
stra. Ita nobis ostendendum est in generibus dicendi:
quomodo poëta differat ab oratore: quomodo dif-
ferat ab alijs poëtis: quomodo item à se ipso differe-
rat. Poëta differt ab oratore: quod oratoris oratio
est libera, poëtae astricta. Poëta heroicus epicus
plurimum differt à satyrico poëta. Poëta à se
ipso differt in diuersis operibus: ut edæ Ho-
ratianæ differunt à sermonibus, sermones ab episto-
lis. Titulus ipse indicat, quomodo differant. In odis
requiritur suauitas, remissio in sermonibus, in epi-
stolis diligentia. Idem discrimen est apud Virgiliū,
quemadmodum antea dictum est. Nam in eclogis te-
nuitas

ECLOGAM.

nuitas est: in georgicis mediocritas, ut sunt orationes, tempestates, & aliae res rusticae: sed in Aeneide dii loquuntur, heroës loquuntur, poeta loquitur, navigationes aut bella describuntur: quae omnia sunt grauissima. Est etiam discrimen in una eadēq; re. Differt propositio ab inuocatione, inuocatio ab alijs partibus. Graue est: quid faciat letas segetes. Grauius est: uos ô clarissima mundi sydera. Quae inuocatio est ferè tam grauis, quàm peroratio Ciceronis in oratione pro domo sua.

DE COMPOSITIONE CARMINUM apud poëtas.

IN oratione poëtarum, & in omni alia compositione ac scriptione, uidenda est ipsa σύνθεσις. Id est, ratio componendi. Omnis compositio habet ista. Primum electionem, quam Halicarnaseus uocat ἐκλογὴν. Εκλογὴ significat electionē rei melioris. Deinde συζυγίαν, copulationem & connexionem. Tum σχηματισμὸν, conformationem uel configurationem. Postremò μετασκευήν, pleniorē tractationem, uariam immutationem. Qui haec quatuor obseruat, is potest iudicare, quomodo poeta ab oratore, ab alio poeta, à se, nō modò in diuersis operibus, sed etiā in eodē opere, differat. His quatuor differūt illa tria Principia: Tilyre tua patula: & Quid faciat letas segetes: & Arma uirūq; cano.

Σύνθεσις

Εκλογ.

IN PRIMAM

Electio.

Ἐκλογὴ, electio, est primam ipsius argumen-
ti, deinde sententiarum, postremo uerborum. De-
ligendum enim est principio argumentum, ut Hor-
ratus inquit: Sumite materiam uestris, qui scribi-
tis, equam uiribus. Deinde sententiæ idoneæ. Sic
Virgilius elegit non modò argumenta, sed etiam
sententiæ idoneas, de syluis, de pascuis, de capris,
de cascis. Tertiò ὀνόματα καὶ λέξεις, ut uerbū
magis idoneum minus idoneo præponatur. Ma-
gis idoneum est, quod magis conuenit materie &
rei. Quæ uerba delegit Virgilius? Auenam, calas-
mum, fagum, populum, umbram, Amaryllida, &
similia. Theocritus habet πίτυν, ψιδύρισμα,
πηνυὰς, χίμαρον, οἶνον. Omnia hæc sunt rustica
& pastoralia uocabula. Delectus est habendus cō-
paratione inter uerba. Theocritus in principio po-
nit πίτυν, pinum: Virgilius uerò fagū. Qua-
re? Apud Virgilium Melibœus erat sollicitus de
uita sua, cibo, potu. Ideo Virgilius relictā illa sua-
ui pinu, accepit fagum. Apud Theocritum uerò u-
terq; introducit beatum & letantem. Ideo Theocri-
tus ponit pinum: quia in idyllio est iocosus sermo
duorum pastorum.

Coniunctio.

Συνδυία, coniunctio, spectatur in uerbis &
sententijs. Collocatio in uerbis iudicium requirit,
ut obseruetur concursus uocalium & consonanti-
um,

ECLOGAM.

um, sonus & similia. Dicit poëta, syluestrem tenui
 musam meditaris auena: non autem, syluestrem ma-
 sam tenui: sicut illud, ô fortunatam natam me con-
 sule Romam. Eset enim nimis graue. Carmen au-
 tem pastorale debet habere suauitatē, ἡδύτης:
 habere uocales, consonantes, et clausulas delectas.
 Nam differunt inter se scriptores elegantia & sua-
 uitate. Thucydides est elegantissimus scriptor: Xe-
 nophō suauis ita, ut ex eius ore uideatur ipse Musæ
 locuta: Herodotus habet utrunq;. Sic etiam primū
 apud Theocritum idyllion est elegantissimum &
 suauissimum. At, inquires, fortasse Virgilius hoc
 non cogitauit, quod tu dicis de collocatione uerbo-
 rum in illo uersu: syluestrem tenui musam medita-
 ris auena? Sine dubio cogitauit. Poculaq; iuuen-
 tis Achelōia miscuit uuis: ibi non potuit coniunge-
 re, pocula Achelōia. Sed in illo: chaoniam pingui
 glandem mutauit arista: non fuit coactus: poterat
 dicere, Chaoniam glandem: sed secutus est iudiciū.
 Hæc, & alia, considerata sunt non solum in sin-
 gulis uerbis, sed etiam in uerbis coniunctis ac sen-
 tentijs. Nec enim tantum uerba, sed etiam senten-
 tiæ collocandæ sunt. Vt Melibœus à principio hu-
 ius primæ eclogæ prius de Tityri persona, quam de
 sua dicit: prius alterius felicitatem, quam suam mi-
 seriam commemorans.

ΣΧΗΜΑ

IN PRIMAM

Configuratio

Σχηματισμός, configuratio, quantum ad uerba attinet, spectatur in generibus, numeris, figuris, casibus, alijsq; grammaticorum accidentibus: cum utimur masculino aut foeminino genere, singulari aut plurali numero &c. Nos patriam fugimus, inquit: non autem, ego patriam fugio: usus est plurali numero pro singulari. Usus est immutatione casuum: Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi: & participio fecit παλαγία conformationem. Nam omnis casuum configuratio uel est ευθεία, directa: uel παλαγία, obliqua. Recta, per nominatiuum & uerbum indicatiui modi. Obliqua, per participium, habens longiorem circumductionem. Σχηματισμοί in sententijs sunt figurae, cum optamus, cum imprecamur, cum pollicemur, cum partimur.

Transformō.

Μετασκέυη uel μεταβολή, uaria horum omnium immutatio & transformatio, est etiā singulorum uerborum, & uerborum coniunctorum. Singulorum, ut ἄδῃ pro ἰδῃ, τῆνος pro ἐκείνος. Huc pertinent προόδεις, ἀφαιρέσεις, ἐπενθεις, συκοπαι, παράγωγαι, ἀποκοπαι, & similes figurae: ut gnatus pro natus, induperator pro imperator, dicier pro dici. &c. Dicitur enim propriè μετασκέυη

ECLOGAM.

σπενν, cū a nomini aliam formam inducimur, ut
apud Demosthenem εἰς τοῦτον τὸν ἄγωνα,
pro τοῦτον: apud Homerum πολλὰ ἄδεις,
pro πολλὰ δ' οὐ. Apud latinos sunt pauciores ta-
les μετασκευαί, quàm apud græcos. Tityre pa-
scentes à flumine reijce capellas: εἰς συνάρεσις.
Sententiarum μεταβολή est, quæ mutat figu-
ras sententiarum, aut ipsam compositionem: ut
cū ex periodo trimembri facit quadrimem-
bram, ex primis facit postrema, propositiones
postponit conclusionibus, addit aut aufert sen-
tentias. &c.

QVIS SIT FINIS

Eclogarum.

Ecloge habent finem delectationem & uti-
litatem, ut Horatius inquit: Et prodesse
uolunt & delectare poëte. Ad hos fines om-
nia illa, quæ antè dicta sunt, referenda sunt. Theo-
critus ostendit finem suum, scilicet suauitatem, ἡδύτης.
cū dicit: ἡδύ τι τὸ ψιθύρισμα, καὶ ἡ
πότης. Virgilius: Menalus, argutumq; nemus,
pinusq; loquentes. Ideo poëte dicuntur συρίζειν,
ἄδειν, canere. &c. Apud Homerum etiam fi-
nis est suauitas, eisi introducat Achilles iram.
Tragoæ

IN PRIMAM

ἀφελεία.

Tragœdiæ quoq; suaves sunt, etsi Hercules flens introducatur. Ergo unus finis est voluptas. Vnde Theocritus in primo illo, ἅδ' ὅτ' ἡ τὸ ψυθύγισμα, fecit ἐπ' ἀναφορὰν, ἅδ' ὅτ' ἡ καὶ τὴν, propter uoluptatem: ideo etiam dicit, μελίσσι δαίτα: ille argutus sonus est suavis. Virgilius uocat stipulā stridentem eius, qui non benè canebat. Sed delectatio illa debet esse utilis. Cūm cibis est dulcis & sapidus, non tamen te iuuat, eum despicias. Virgilius itaq; in Georgicis ostendit, quomodo uites sint putandæ, quomodo agri colendi, quæ cura equorum & apum habenda: quæ scriptio est utilissima. In Aeneide ostendit, quid in se habeat bonus princeps: quid in eo præcipuè laudandum aut uituperandū: explicat ibi totam ethicam & politicam: dat pulchra argumenta, sententias, personas ei, qui uelit ethica & politica scribere. Ita in prima ecloga non tantūm sibi profuit, quod recipit agros: sed etiam nobis prodest, dum ostendit, grato animo nos esse debere pro beneficijs acceptis. In Sileno ostendit sententiam Philosophorum, qui atomos tradiderunt. Notandum etiam, quod poëtæ bucolici habent multas allegorias: quæ, cum intelliguntur, suaves sunt, multumq; delectant. In Virgilio, quia pleraq; historiæ extant, possumus eas intelligere: non autem in Theocrito, qui antiquissimus est, & historia

Allegoria.

ECLOGAM.

historia non extat. Spectatur omnino suauitas in personis, in rebus, in uerbis, & in omnibus, de quibus antea dictum fuit.

CVIVSMODI PERSONAE introducuntur.

Quantum ad personas attinet: ea introducuntur uel amicae, ut in hac ecloga: Non equidem inuideo, miror magis. Statim initio poeta ostendit, quales sint personae: scilicet, quae colere possint beneuolentiam. Sic Theocritus: *κῶτος τοι φθονέω*. Vel inimicae, ut in tertia ecloga: dic mihi Damoeta, cuium pecus? An Meliboei? Statim Menalcas incipit furti accusare Damoetam. Vel mediae, ut Palamon: non nostrum inter nos tantas componere lites. Deinde personae aliquando solae introducuntur loquentes, quod genus *ῥαεματικόν* dicitur: ut in hac ecloga, ubi tantum loquitur Tityrus & Meliboeus. Aliquando solus poeta loquitur, & dicitur *ἄφηνσις*: ut, Sice lides Musa paulò maiora canamus: item, Prima Siracusio dignata est. etc. Aliquando miscetur *ῥαεμα* cum *ἄφηνσις*: ut, formosum pastor Corydon ardebat Alexin.

Personarum
diuisio.

ARGVMENTVM HV- ius eclogae.

■

Argumentum

IN PRIMAM

Argumentū eclogæ huius est omnino allego-
ricū: cuiusmodi sūt omnia bucolica magna
ex parte. Commemorat autē Virgilius sub
persona Tityri, cuiusmodi beneficia à Cesare Au-
gusto acceperit: uidelicet quòd agros suos receperit
bello ciuili ereptos: et promittit uicissim gratā ani-
mi uoluntatem. Genus orationis est quidem subtile:
tamen amplificat accepta beneficia compara-
tione contrariorum: quod alter exponit suam εὐ-
τυχίαν, alter suam ἀτυχίαν.

Tityre tu patulæ)

Dat occasionem Tityro loquendi Melibœus:
& introducitur, uti amicus & fauens. Multum
autem suauitatis situm est ἐν τῷ ᾧ personarum.
In tertia ecloga est τὸ κακόνδεσ personarum:
in quibus est inuidia, inimicitia, rixa.
Hic autem inducitur Melibœus Tityro fauens, &
item fortunam Tityri ignorans. Itaque duo hic
sunt considerata, amicitia & ignorantia:
alterum est habitus animi, alterum πᾶθος: ut-
rūque uerò suauis. Suauitas, ἡ δὲ τῆς, quæ est fi-
nis poetarum, petitur à multis rebus: ut à perso-
nis, rebus, uerbis, actione. In actione considerantur
hypocritæ, gestus, motus, tibia dextra, tibia sinis-
tra, μέλας, ὀδὸς αἰ. Delectant personæ & uerba
idonea

Suauitas.

ECLOGAM.

idonea. Delectat inuentio rerum. Introducitur Melibœus ignorans, ἀγνοῶν τὴν ἐντυχίαν τῆς τύχης: miratur eum esse animo otioso, cum ipse sit turbatissimo: ignorat, quid sit cause: ostendit κατ' ἀντίθεσιν suas misérias. Mirari, ignorare, conferre contraria, est suaue. Nihil magis delectat, quam ex ignorante facere scientem, ex imperito peritum, ex rudi doctum. Vnde Aristoteles in arte poetica tradit pulcherrimum præceptum περὶ ἀναγνώριστος uel ἀναγνώρισμοῦ: qui est ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβάσις. Hac ἀναγνώριστος uel est in nobis, qui agimus: uel in alijs. Ajax flagellat arietē, putans se Ulyssē flagellare: redit ad se, cognoscit suam stultitiam. Minerva uerò uidens eum furentem, populo indicat, quid Ajax faciat. Illa cognitio non debet fieri subito, sed paulatim. Vsus est Melibœus breui expositione, et oratione recta, loco interrogationis. Dicit: tu es felix, ego miser. Est ἐργασία εὐθεία sententia, non πλάγια: ἀφ' ἡγούσης, non ἐρωτήσεως uera. Est quidem interrogatio πλάγια, obliqua: quæ si εὐθεία, recta, esset, dixisset: quæ est causa Tuiyre, quod tu tā otioso animo es, cū ego sic perturbato sim? Poëta iā uolens captare delectationē, nō omnia simul exponit: dat aliqd lactis. Itaq; nō statim dicit: Augustus Cæsar fecit me beatū, sed deus.

ἀναγνώριστος
σμός

IN PRIMAM

Virgilius non temerè laborauit TRIENNI-
VM in his decē eclogis: aliquis NOSTRO-
RV M poetarum faceret triduo: sed Virgilius
magno iudicio scripsit.

Tityre tu patulæ.)

Ex ipsa compositione uidemus institutum poe-
tæ: qui non instituit commemorare mala belli ciui-
lis, sed sua beneficia. Ideo principio pastor commo-
da alterius pluribus uerbis commemorat, sua uerò
incommoda paucioribus.

Tityre tu patulæ.) Beneficia Tityri.

Nos patriæ fines.) Melibœi calamitas.

Tu Tityre.) Rursus beneficia Tityri. De
Tityri beneficijs bis dicit, de suis calamitatis
bus semel. Hoc genus refero ad μετασκευηρ, &
dicitur κυκλῶειδής: incipit quasi à puncto, &
in idem redit. Quando oratio incipit ab uno uer-
bo, & in idem desinit, dicitur κύκλος: sic etiam,
cū ab aliqua tractatione incipit, & in eandem de-
sinit. Itaq; hīc est ἐγγρασία κυκλῶειδής. Nam
id, quod poeta uult amplificare, ponit & primo
& postremo loco

Carminum
lectio.

Cū carmina legitis alijs, non debetis metiri,
ut carmina, sicut faciunt multi: sed oportet accen-
tus latinos obseruare. Nam etiam si pedes & nume-
ros non

ECLOGAM.

ros non indicetis manu aut cantu: tamen delectantur periti, & intelligunt genus carminis: ideo frustra apud hos laboratis: imperitos uerò minus afficitis.

Omnis scriptor habet duos fines, specialem & Fines scripto-
 generalem. Specialis finis Virgilio fuit in scriben-
 da hac ecloga: ut ostenderet, se gratum esse pro bene-
 ficijs Cesaris. Generalis finis, ultra id quòd utilis
 esse debet, scriptori duplex propositus est: scilicet,
 ut pulcher sit & suavis. Quidam alterutrum tan-
 tum habent, quidam utrumq;. Apud Xenophontē
 suauitas est, nullus ornatus sophisticus. Thucydi-
 des habet orationem pulchram & concinnam: lo-
 quitur, ut græcus: nec tantum ut græcus, sed ut At-
 ticus: nec tantum ut Atticus, sed etiam ut orator:
 nec modò ut orator, sed ut iudex. In Herodoto au-
 tem utrumq; est. Ad suauitatem uerò & pulchritu-
 dinem dirigenda est electio, positio, configuratio,
 & mutatio. In omni uerborum electione seruanda
 est proprietas & sonus. Sunt hîc uerba propria et
 benè sonantia, recubans, patria, Amaryllis, sylua.
 Omnino suaue est in electione, seruare decorum in
 uerbis & sententijs. Verba non sunt hîc ponenda
 nimis graua, aut aliena à re. Virgilius poterat di-
 cere sub tegmine quercus: cur dicit, Fagi? Ex quer-

IN PRIMAM

cu, quæ fulmine sæpe percutitur, auguria sumuntur, non ex fago. Rami quercus citò arescunt, non fagi: ideo dicit, fagi, propter umbram. Suauitas sententiarum est, quòd pastor loquitur de sua fistula aut Capris: nec ab eis recedit. In compositione etiam suauitas & decorum seruanda: ut uerba, numeri, harmonia coniungantur. Magnum discrimen est in uerborum coniunctione: ut, Tityre tu patula recubans, &c. Potuit dicere, Tityre tu recubans patula, Ibi uoluntariam fecit connexionem, iudicio transposuit, laudamus, quia pulchrius. Quare pulchrius? Difficilimum est aurium iudicium. At in illo: poculaq; inuentis Acheloia miscuit uuis: non habemus gratiam poëtae, quia coactus est hanc compositionem facere. Longè suauius est, syluestrem tenui musam: quàm, syluestre musam: quia in hoc fuisset aspera compositio, & duo spondei. Lenitas autem hìc est quarendenda: ideo per ætheream grauitatem cum lenitate miscuit. Numerus à grammaticis æquus dicitur, ab oratoribus græuus: constat ex longis & breuibus syllabis: **Rythmus.** idq; hìc uel duabus, uel tribus. Nā alioqui græuus uel simplex est, ut choreus. Vel duplicatus, ut dichoreus, cōstans ex duabus choreis. Deinde in metiendo uel simplex, ut in heroico carmine, ubi singuli pedes enumerantur: uel coniunctus, ut in iambicis, ubi

ECLOGAM.

ubi duo simplices pedes coniunguntur. *Æquorice* Harmonia.
 uerò nascitur ex coniunctione pedum: constans ex
 acuto, graui, circumflexo tono. Ea est obseruanda
 in singulis pedibus, in toto uersu, in tota oratione:
 ut ab initio sunt quinque uersus, quibus etiam quinque
 respondent: sed differunt plurimū collocatione pe-
 dum & accentuum. Differt dactylus à dactylo. Ha-
 bet enim aliquando unum accentū, aliquando duos.
 Habet aliquādo in una dictiōe, aliquādo in diuersis.
 Habet aliquādo in ultima, aliquando in media syll-
 ba, aliquando in prima. Idē iudiciū est de Spondeo.
 Tityre tu patula recu: Ibi sunt tres dactyli: primus
 habet accentum in prima syllaba: alter in prima et
 secunda: tertius in secunda. Bans sub, spondeus ha-
 bens accentum in posteriore. Tegmine, dactylus ac-
 tus in prima. Fagi, spondeus in priore acutum ha-
 bens. Ab hoc uersu quomodo alter sequens differat,
 facile uideris, uidelicet non modò rhyhmis, sed et-
 iā harmonia. Sæpe duo uersus pedib. similes, dif-
 ferūt accentib. ut, Tityre tu patula, &, protinus æ-
 ger ago, hanc etiā uix Tityre duco. Ibi primus pes
 habet accentum in prima: alter in prima et tertia:
 tertius in prima et secunda. Pulcherrimus uerò pes
 est, qui habet duos accētus. Ego nō possū omnia indi-
 care: dissoluite ipsi domi. Ita uidetis, q̃ harmonia sē-
 p̃ mutetur: et uix in hac ecloga duos uersus inuenie-

IN PRIMAM

qui habeant ubiq; eosdem pedes, & eandem harmoniam. Hinc est mirabilis suauitas. Qui non nouit hanc rem, etiam delectatur: non modò is, qui nouit. Aeger & Ago habent ambo accentum in priore syllaba: sed hoc acutum, illud circumflexum. Nam Aeger maius τᾱθος significat. Spem gregis, ah silice in. &c. habet multos accentus, quia rem molestam narrat. Quantū ad χηματισμὸν attinet: in quo spectantur genera, numeri, casus. Incepit à singulari numero, Tityre tu. &c. Deinde usus est plurali, nos patriæ fines. &c. Postremo utrunq; numerum coniunxit, Amaryllida, syluas. Est etiam uariatio generum & casuum: tergmīne, patulæ, fagi, musam, tenui, auena, fines, arua. &c. Hoc uoco χηματισμὸν: is adfert magnam suauitatem, cū non semper ijdem sunt numeri, genera, casus. &c. sed hæc omnia miscentur. Hæc quidē sunt tenuia: sed qualis uarietas est ex. 23 literis: talis est etiam uarietas & uoluptas in his rebus. μετασχευή, ut linquimus, pro relinquimus: ut & deinde Connixa, pro enixa. &c. pro interrogatione, cur ita letus es & canis? simplex expositio: tu felix es, ego miser.

O Melibœe.) In his quinq; uersibus sequentibus habemus tria. Primum respondet ad interrogationem Melibœi: quæ obliqua, non uera fuit.

ECLOGAM.

fuit. Postea gratitudinem promittit. Tertio loco est commemoratio & confessio beneficii repetita. Ita sunt hæc tria, ἀποκρίσις, ὑπόκρισις, ὁμολογία. Melibœus, qui non uicinus, sed remotus & ignorans inducitur, recitauit quinque carmina: & ostendit se poetam esse. Itaque Tityrus, ne à Melibœo uinceretur, de cuius fide dubitabat, & ut ostenderet se quoque carmina facere posse, respondit totidem uersibus, & eadem tractatione. Nam illud A'μοιβή in plerumque obseruatur in bucolico carmine: ut alter Bucolico carmine. alterum non patiatur plura loqui, si eum habeat mine. Suspectum. Ab Ioue principium Musæ. &c. Et me Phœbus amat. Binis uersibus bini respondent. Cum alter ferit punctum uno uersu, alter etiam uno respondet, ut in illo: Dic mihi Damœta, cuium pecus? Non uerum Aegonis, &c. Cum uero alter introducitur alterum laudans: tum alteri pluribus respondere conceditur: ut in primo Theocriti idyllio uidetur. Tityrus adhuc nescit τὸ ἄθος Melibœi, qui remotus fuerat, non uicinus, & fortè aliquot dies in itinere fuerat: (Nam is postea dicit: protinus ager ago) ideo ei in respondendo non cedit. Melibœus habuit circularem tractationem: primum dixit de Tityri felicitate, deinde de suis incommodis, rediit ad Tityrum. Eodem modo Tityrus: primum respondens Melibœo, de autore

IN PRIMAM

huius beneficii loquitur: deinde gratitudinem promittit: postremò facit ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ἐπὶ αὐτῶν ὁ λόγος ad primum: & duo postrema carmina sunt explicatio pruni. Magna suauitas est in his quinque versibus. Deus) Grauißima uerba hic sunt. Non dicit, Augustus, sed deus. Est species adulationis. Ne autem ad hanc laudem temerè ueniat, dat poëta occasionem. Tityrum, qui beneficia accipere fingitur, introducit, ut uirum bonum, itemq; Melibœum. Libenter autem commemoramus nostra bona apud amicos: hoc est candoris. Si apud inimicos commemoremus: ego hoc habeo, tu non habes: est superbiæ. Hæc amicitia inter hos duos suavis est, suavis etiam ignorantia: & Melibœus, dum pedetentim à Tityro docetur, uoluptatem capit.

Semper deus) Idem uerbum grauißimum repetit: quia Melibœus antea usus erat incremento, cum diceret, se non tantum linquere, sed etiam fugere patriam. Ostendit igitur Tityrus, se quoque posse uerba repetere.

Otia fecit) Poëtica phrasis, pro dare aut concedere otium. Nam tametsi hoc genus sit humile: tamen ascendit supra uulgarem consuetudinem. Est emendatus sermo: quia pastores hic inter se contendunt canendo. Agnus) Dabo ei agnū castrum

ECLOGAM.

sum animal. Quare? Adiuuit me, ut deus, non uir
homo.

Errare boues) Grauiſſima uerba. Non
modò dedit mihi τὰ ἀναγκαῖα, neceſſaria ad uiſ-
tam, ut domum, fundum, agrum: ſed etiam τὰ ἐν
δουβέειᾳ, otium, uitam tranquillam cum uolu-
ptate, ut poſſim ludere agreſti calamo: id eſt, per-
mittit mihi iam bucolicū carmen ſcribere: fortasſe
aliquando dabit mihi poteſtatem maiora ſcribendi,
quia poteſt. Sic in Georgicis inuocat etiam Augu-
ſtum Caſarem: & dat ei locum inter ſydera.
Iam ludam agreſte carmen: ſed ſi mihi Augu-
ſtus dederit lituum, cantabo, Arma, uirumq;
cano. &c.

Calamo agreſti) Nam aliud inſtrumen-
tum habuit Virgilius, cū ſcriberet Bucolica: al-
liud, cū Georgica: aliud, cū Aeneida: & tan-
tū canebat, quantū ſibi deus ſuus concedebat.

Non equidem inuideo) Reſpondet iā
Melibœus: & primum oſtendit ſuum ἄθος, can-
dorem et ſtadium erga illū, à quo uult doceri: quia
cupit omnia γινώσκειν. Videtur Melibœus magis
letari ob alterius cōmoda, quā dolere ob ſuas cala-
mitates, cū dicit: nō equidē inuideo. Introducitur,
ut minimē inuidioſus. Itaq; Tityrus fingitur bubul-
cus, Melibœus caprarius: ut, cū nō exerceāt eandē
artem,

IN PRIMAM

artem, inuidia, quæ inter æquales est, tollatur. Sic cum causa est sublata, etiam suspitio & inuidia sublata est. Non, inquit, inuideo .i. nō dico te adulari Augusto: nec molesta mihi tua felicitas est. Hoc est primum: Deinde ostendit suam miseriam & egestatem: en ipse capellas. &c. & ostendit unius rei parvæ significatione: hanc etiam uix Tityre duco. Ostendit, se fuisse bonum patrem familiars, sed iam miserum esse. Tertiò declarat studium religionis. Quartò ipsam rem continuat. Non equidem inuideo.) Civilis uirtus: non inuideo: ostendit amicitiam. Miror magis.) Id est, sed potius miror: est μετασχηματιστική. Interrogo non ideo, quòd inuideam, sed quòd mirer. Causam addit: usq; adeo turbatur agris. i. magna excitatur turbatio. Est enim Turbatur impersonale. En ipse capellas.) Ostendit sollicitudinem & diligentiam in re parua. Non facit mentionem uxoris suæ, nec patriæ, nec agrorum, nec domus, sed capellarum: & magis sollicitus est de una capella, quàm de alijs: propterea quòd ea perisset. In re parua sæpe est maior affectus, quàm in magna. Sæpe non dicimus, quòd patriam & omnia nostra amiserimus: sed quòd uiderimus nostrum infantulū ab hoste trucidari. Hoc magis mouet, quàm si nomines patriam, uxore, omnia bona. Protinus

Αὐξήσις in
re parua.

ECLOGAM.

Protinus æger ago.) Ostendit, se ei non esse
uicinum, sed procul habitare. Vno uerbo ostendit
causam ignorationis. Aeger.) confectus sola
licitudine. πᾶθος. Ago.) Agere significat
propellere. Agimus præcedentes, ducimus sequen-
tes. Capellæ ualentes præcedebant, illa misella ca-
pella sequebatur. Sic utitur uerbis differentibus
πᾶθος ἐνέκᾳ. Hanc.) Quæ me sequitur.
Habuit fortasse sal in manu, ut alliceret eam. Si-
lice. In loco, ubi non erant herbae.) Aeger
ago.) Domi annotate numeros & harmoniã.
Nam in ijs est maxima uarietas. Tityre tu, Aeger
ago: sunt pede eadem, sed harmonia multum dif-
ferunt. Aeger a, dactylus est longè magis εὐσ-
μος & sonorus, quàm Tityre: quia habet dupli-
cem accentum, circumflexum & acutum: ostendit
magnitudinem doloris: laborabat utraq; manu, u-
troq; oculo. Qui harmoniam eiusmodi in carmine
non obseruat scribendo, is non delectat. Capella
las) Studium rei familiaris. Connixa)
Proenixa. μετὰ σκευή. De cœlo tactas)
Studium pietatis & religionis. Omnia hæc euene-
runt ex Deorum ira. Da Tityre) Continua-
tio rei. Dicit Da. Nam uult habere loco beneficij, si
exponat. Vt hæc est directæ expositio, qua Meli-
bœus usus est: ita etiam directè iam responsurus est
Tityrus.

IN PRIMAM

Tityrus. Nam primi quinque, et alteri quinque, uersus supra habuerunt tractationem $\alpha\upsilon\chi\lambda\omicron\sigma\delta\epsilon\iota$. Tertio loco secuta fuit tractatio non circularis, sed simplex expositio, qualis etiam iam sequetur.

Sed tamen iste deus) Melibœus putans Tityro deum ex coelo descendisse, querit iam, quis sit ille deus. Tityrus uero deducit bonum illum pastorem ex coelo in terram, et quidem Romam. Deinde ostendit, esse deum Romanum, scilicet Augustum. Melibœus uero, uocans Tityrum fortunatum senem, ostendit, se non inuidere. Sic magna suauitas est in collocatione. Non omnia simul ponit, sed paulatim singula ostendit, donec ad extremum absoluit eclogam.

Urbem, quam dicunt Romam) Exponere incipit, sed non omnia: quemadmodum bonus paterfamilias non dat omnem pecuniam simul, sed paulatim. Antea dixit, deus me beatum fecit: nunc dicit, Roma me beatum fecit. Ostendit hoc loco ingenium suum simplex et stolidum: haecenus fui stultus: putaui, nusquam esse maiorem urbem Mantua: nusquam esse prudentiores uiros, quam Mantuae: minimè Romae me habiturum meliores patronos, quam Mantuae. Deinde utitur comparatione rustica: postea redditiōe, quam etiam tractas similitudine. Theocritum imitatur Virgilius alia quando

ECLOGAM.

quando aperte: ut cum immortalitatem Daphnide
 dis describit, aut de Sileno scribit: sicut Theocritus **Imitatio**
 scribit de Daphnide et Cyclope. Aliquando occul-
 te eum imitatur, ut hoc loco. Theocritus in primo
 idyllio: ἀδ' ὁ δὲ ἄνθρωπος τὸ σὺν γίσι δὲς. Αἶψά τ' ἄν-
 θρωπος ἐλκεπερσὶν τρέφεται. Etc. Respondet alter
 simili tractatione: Ἀδ' ἴστω ποιεῖν τὸ τέλει
 μέλος. Αἶψά τ' αὖ μῶσαι τὰν οἰσίστα. Etc.
 Virgilius hic utroque utitur comparatione: Sic
 canibus catulos. Etc. Quantum lenta solent. Etc.
 Eodem modo supra uterque pastor quinque versus
 recitavit. Deinde uterque utitur ἰδέσθαι ἀφ' ὧν
 γινώσκεις, directa expositione: Non equidem inuideo.
 Urbem, quam dicunt Romam. Etc. Hec sunt sua-
 uia. Principius autem finis bucolici carminis est τὸ **Suauitas**
 ἀδ' ὁ. Quibus uero iudicamus omnem suauitatem,
 dictum est, esse quatuor instrumenta, ἐκλογὴν,
 συζυγίαν, χηματισμὸν, μετασχευήν: quæ
 in rebus uerbisque spectantur, et pertinet πρὸς τὰν
 σύνθεσιν καὶ ἐργασίαν. De his omnibus dictum
 est antea. Sed de rebus hoc etiam sciendum: quod **Res**
 non solum res lætæ, qualis est exitus comœdia-
 rum, adferant suauitatem: sed etiam res tristes,
 ut in tragœdijs, etiam si eæ miserabilem ha-
 beant exitum. Perfecta uero suauitas est,
 cum miscentur res lætæ ac tristes: ut in hoc
 carmine

IN PRIMAM.

Personæ.

Ἔγγραφία.

cārmine introducitur pastor fortunatus, & pastor infortunatus. Bona hæc est ἐκλογὴ .i. inuentio. Personæ item, quæ quoq; ad inuentionem, & argumenti electionem pertinent, plurimum sicut τὸ ἄθος adferunt delectationis: ut apud Terentium delectat non solum bonus senex, sed etiam seruulus nequam. In hac Ecloga est delectatio bonarum personarū. Introducitur gratus Tityrus, qui ultro cōmemorat beneficia Cæsaris. Introducitur ex parte altera pastor ouium, cuius ingenium est minimè inuidiosum: nec solum est probatis moribus, sed etiā religiosus. Introducitur etiam Tityrus iam simplex: Hactenus putavi nullam esse meliorem urbem, quàm Mantuā: sed Roma est longè superior. Hoc ἄθος habet decorū, quia rusticus debet esse simplex: ideo suaue est. Tractatio quoq; ἡ ἐγγραφία, καὶ χρηματισμὸς ἐννοίαις, magnam uim habet. Ea uel aperta est, ut: Extremum hunc Arcthusa mihi concede laborem: ibi est aperta tractatio, indicatur persona, nec ullo inuolucro reconditur. Vel est abscondita & allegorica: quæ, cū intelligitur, est suauius. Introducuntur personæ humiles, Tityrus & Melibœus. Tamen per Tityrum intelligimus Virgilium: per Melibœum, alium quempiam eiusdem professionis, scilicet poëtam. Ita abscondit personam suam in pastoralibus personis,

ECLOGAM.

nis, ut magis ostendere possit beneuolentiam suam:
 Deinde uocat Augustum Cæsarem deum. Fortasse
 per capellam Melibœi uxor intelligenda est: per
 gemellos, liberi. Verisimile enim est, eum omnibus
 bonis amissis, fundis & agris, duxisse secum uxo-
 rem & liberos, aut seruos. Per quercum intelligi
 possunt Cassius & Brutus, Cæsaris interfectores.
 Quasi diceret: facile potuimus conijcere, à supe-
 rioribus hæc mala ad nos subditos uentura. Hu-
 iusmodi allegoriæ delectant: alioqui res non in-
 tellecta non est suauis. Sic illa allegoria ni-
 hil aliud est: nisi in paruis rebus magnarum re-
 rum significatio. Vt autem prior tractatio fuit d' *ἐλπίς*
ἐλπίς, sic rursus hîc exponit. Urbem,
 quam) Incipit exponere suam fortunam: & à
 cælo Melibœum deducit Romam. Non autem sta-
 tim nominat Augustum: quia ἡ ἀνέκδοτος debet
 habere προσλόγον: debet mora interponi: ut
 postea ὁ ἀνέκδοτος magis delectet. Duæ sen-
 tentiæ hîc sunt. Vna, hætenus putavi Mantuam esse
 Romæ similem. Altera, sed Roma est superior.
 Non potui fieri beatus Mintuæ, sed Romæ beatus
 factus sum. Cum habui fautores Mintuanos, miser
 fui: cum Romanos, beatus sum factus. Addit simi-
 litudines duas: unam de catulis, alteram de cu-
 pressis & uiburnis.

Expectatio.

C

Quam

IN PRIMAM

Quam dicunt Romam) Ostendit, se tam imperitum fuisse, ut uix nomen illud audiuerit. Est simplicitas personæ & ingenij. Nunquam fueram Romæ: sed ne nomen quidem sciueram. Huic nostræ) Mantuæ. Hic quidem nō est allegoria, sed aperta tractatio. Cur Romam hic nominat? Omnis allegoria est obscura. Omnis obscuritas obstat delectationi. Nescimus, quid sit Amaryllis aut deus. Ergo lucem affert aliquam allegoriæ: ut intelligatur aliquantulum, qua de re dicat. Depellere) Deducere uendendi causa. Ostendit se esse pauperem, & depellere Mantuam foetus, ut possit aliquam pecuniam habere. Oportet locum scire, in quo hoc drama habeatur, scilicet in agro Mantuano. Ostendit, se non habitare Mantuæ, sed in agro. Foetus) Intelligit epigrammata & carmina, pro quibus munera impetrabat. Sic canibus) Ostendit suam stultitiam per comparationem pastoralem. Omnia sunt pastoralia: ideo tractatio est conueniens, & tamen elegans. Hæc comparatio habet enumerationem duarum rerum, postea uniuersale. Compo.) comparare. Caput extulit) Hoc pertinet etiam ad suauitatem, tribuere reb. inanimis res animatorum. Sic à principio dixit, Doces syluas resonare Amaryllida. Propriè enim rem intelligentem docemus.

ECLOGAM.

Ita hic, Roma extulit caput, cum tamen nihil sentiat. Cupressi) magnæ arbores. Viburna) humiles frutices. Viburnum est medium quidam inter arbuta & herbas. Ex frutice potest fieri arbor, non ex herba: ideo comparat rei intermediae Mantuanam, non herbæ, nec arbori. Ad $\mu\epsilon\tau\alpha\sigma\kappa\epsilon\upsilon\eta\mu$, id est, uariam tractationem pertinet hoc: quod primo loco ponit unam partem sententiæ: putavi Romam similem Mantuæ. Deinde per $\epsilon\omega\epsilon\nu\theta\epsilon\sigma\iota\mu$ interponit similitudinem. Tum per $\mu\epsilon\tau\alpha\theta\epsilon\sigma\iota\mu$ ponit alteram partem sententiæ: Sed Roma est excellentior. Ita separauit contraria, quæ coniuncta esse debuissent. Post eam $\epsilon\upsilon\tau\iota\theta\epsilon\sigma\iota\mu$ iterum similitudinem ponit. Et quæ tanta fuit) Poëta, ut antea dictum est, uoluptatem capit ex dilatione narrationis & responsionis: non uult statim esse $\epsilon\tau\alpha\gamma\upsilon\alpha\gamma\iota\sigma\mu\omicron\upsilon\mu$, sed $\pi\rho\omicron\sigma\sigma\delta'\epsilon\chi\eta\sigma\epsilon$ utitur. In fine primum fit cognitio totius rei: in comœdia, lætæ: in tragœdia, tristis. Sic Tityrus initio dixit, deus, non nominauit personam. A deo uenit ad Romam: ubi suam stultitiam detestatus est, & usus est admiratione ubi bis Romæ. Iam à Roma uenit ad libertatem. Deinde ueniet ad iuuenem. Ista $\delta\iota\alpha\gamma\omicron\iota\varsigma$ est imperfecta: quia cum alter interrogat:

$\pi\rho\omicron\sigma\sigma\delta'\epsilon\chi\eta\sigma\epsilon$
oris narratio-
nis.

IN PRIMAM

quis est ille deus? alter respondet: Roma est egregia urbs: nihil ad rem respondet. In hac simplicitate est summum artificium. Alter statim cupiebat illum deum scire, & mœret: alter gaudet, non statim respondet, & uult prolixè narrare. Ita, quantum ad inuentionem attinet, exponit suam felicitatem: quantum ad collocationem, retinet more rusticorum τὴν πρὸς δόξαν, etiamsi alter ad finem cupiat festinare.

Et quæ tanta) Melibœus metuit, ne ille nimis explicet Romam: impedit eius narrationē. Nam ad Melibœum non pertinet, mirari Romam. Perspicitur hîc etiam patientia Melibœi: quod nō obiurgat Tityrum narrationē ita suspendentem & producentem.

Libertas, quæ sera) Continuat causam suæ felicitatis. Libertas) Id est, uita digna pastore, qui canere uelit: uita sine cura & sollicitudine. Sera) cupienti nimis tarda. Inertē) Id est, nihil alti cogitantem, nihil alti canentem & scribentē. Paupertas & hyems est iners. Candidior) Cōiungo ego, candidior barba, id est, barba aliquantum senescens. Hîc se torquent grammatici: putant Virgilium bucolica scripsisse anno ætatis uigesimo octauo. Concedo. Cur ergo, inquit, dicit sera? Serum dicitur id, quod nimis diu desideras

ECLOGAM.

desideratum est: non aestimatur longinquitate temporis. Virgilius ante trigessimum annum nihil potuit agere. Quasi diceret: fui in puericia & adolescentia seruus & infelix, usque dum perueni ad trigessimum annum. Sic moram oportet aestimare uoto. Debuisset tū iam incepisse: Arma, uirumq; cano. &c. hoc est, grauiora. Longo) Scilicet, quantum ad meum uotum attinet, & institutionem uitae. Nimis enim longum & seruum est ei, qui uelit canere Bucolica, Georgica, Aeneida. Nam uoluit diu elaborare in illis operibus. Habuit uix satis temporis uitae. Respexit) Repetit perspicuitatis causa. Repetimus uerba uel grauitatis & uehementiae causa, ut: Nos patriā fugimus. &c. Vel uenustatis gratia, ut: Ille meas errare boues. &c. Vel necessitatis causa, ut hoc loco. Ornatus necessarius est egregius.

Verborum repetitio.

Postquam nos Amaryllis) Incipit continuare, sed obscure, more rustico: & redit ad allegoriam. Amaryllis) Roma. Galatea) Mantua. Postquam usus sum Romanis patronis, non amplius me agnoscunt Mantuani. Namq; (fatebor enim, dum me) Explicat illud, respexit inertem.

Nec spes) Erat summa desperatio de mea felicitate. Ergo nec erat cura peculi .i. rei dome-

IN PRIMAM

fica & familiaris. Introducit se, ut pastorem acci-
pientem mercedem ab eo, cui seruiat. Sep-
ptis) Id est, ex mea bibliotheca, Multas odas
scripsit, multas eclogas. Caseus) Fecit eti-
am adulatoria carmina. Pinguis) Id est, or-
atio non offensus, quæ posset placere ciuibus.
Dextera) causa desperationis. Grauis ære)
onerata ære. More rusticorum, q. d. nihil ac-
cepi, non onerauerunt me pecunia. Victima)
putaui illos homines deos esse: dii placantur modis
ca mola: ego uictimam dedi & caseum: tamen pau-
per permansi. Mirabar, quid mœsta)
Id est, mirabar, pro quo tantopere laborares, pa-
tronosq; & deprecatores sollicitares. Video id Vir-
gilij causa factum esse: uideo Virgilij bona manere
integra: ita ut nemo centurionum, decurionum,
triariorum audeat in hortos eius inuadere. Ab-
berat) aliquandiu latebat. Poma) Bona
nō occupari, sed inuiolata manere. Ista omnia sunt
acta in agro Mantuano. Fui Romæ aliquando, uia-
di ciues deprecari, nesciebam pro quo: iam uideo
Tityro prædia esse salua: ipse autem aliquandiu
aberrat. Pinus) Senatores. Fontes) De-
ti, poëtae, oratores, quorum oratio debet flu-
ere. Arbusta) Adolescentes, iuuentus. q. d.
Romani omnes desiderabant Virgilium abente
tem.

ECLOGAM.

tem. Sæpe iam dixi, bucolicis finem propositum
 εἶναι τὴν ἰδιότητα. Ea captatur rebus, personis, ἰδιότης.
 decoro, tractatione. Res uel lætæ, uel tristes.
 Eæ separatæ uoluptate afficiunt: coniunctæ uerò
 magis delectant. Introducitur beatus Tityrus,
 Melibœus miser. Personæ: uterq; introducitur
 bonus, non inuidens, non nimis gestiens. Decorum
 situm est in simplicitate rustica. Tractatio est alles-
 gorica. Quantum putatis accepisse uoluptatis Au-
 gustum, cum hæc legit? Pinus, id est, proceres, fon-
 tes, id est, oratores & poëtæ, arbuta, id est, adoles-
 scentes. Ex arbutis fiunt arbores. Suauissima hæc
 fuerunt Augusto, quia intellexit. Allegoriæ cum Allegoriæ.
 non intelliguntur, non sunt suauēs: ijsq; utuntur
 poëtæ, cum uolunt aliquid à posteris intelligi. Poë-
 ta uerò, quia uult eclogas suas à posteris intelligi,
 miscet eas nonnunquam clarioribus: ut, cui pen-
 dere sua patereris. &c. Impius hæc tam cula-
 ta noualia. &c.

Quid facerem? Neq;) Non est
 ideo ὑπερβατόν, quòd superiorum sententia
 hic primum absoluitur. Nam hyperbatum fit in
 una eademq; periodo. Sed est collocatio artis, quòd
 poeta disixit res cōiungendas, κατὰ χροίσμους,
 retinendæ expectationis causa. Non enim statim
 suprà respondit Tityrus Melibœo, illū deū esse Au-
 gustum

IN PRIMAM.

gustum; sed separatione usus, usque ad hunc locum artificiosè distulit. Licebat) Licere saepe pro posse ponitur. Non poteram Mantuæ fieri liber et fortunatus. Præsentes) Nusquam habui tam præsentes deos, qui mihi tam benignè facerent, quàm Romæ. Iuuenem) Deus, Roma, iuuenis. Iuuenē. i. Augustum Cæsarem. Erat decretū senatus, ut nemo Augustum uocaret puerum. Non uocat Augustum, sed deū & iuuenem. Hæc est ἐξ ἀλογικῶν ὀνομασιῶν. Bis senos) Cui ego sacrifico duodecim dies, id est, singulis calendis Mēsum. Petenti) Ausus fui eū postea accedere. Primus) Magnam emphasin habet. Pollio & Mecænas intercesserunt pro me: Augustus non respondit mihi per hos, sed ipsemet uocauit me. Primus) Non Mecænas, non Pollio. & c. Pueri) Famuli Tityri. Submittite) Propter continuationem gregis. Utimini non solum præsentibus tauris, sed etiam alios comparate. Submittere pertinet ad gregis admissionem & continuationem. Summa Augusti humanitas. Melibæus interrogans suprâ, ob duas causas sic properauit 1. uoluit ire in longinquas terras. 2. cupiuit cognoscere causam felicitatis Tityri. Et hîc tandem satisfacit Tityrus, & hoc loco est ὁ ἀναγινώσκων.

Fortu=

ECLOGAM.

Fortunate senex) Hæc ecloga diuidenda est
hoc modo .i. in comparisonem. 2. narrationē uel
expositionē. 3. gratulationē. 4. promissionē gra-
titudinis. 5. reditum ad comparisonem. 6. hospi-
talitatem. A principio Melibœus suam calamita-
tem cum Tityri prosperitate comparauit. Tityrus
autem narrauit, quid beneficiorum acceperit, &
à quo acceperit, scilicet ab Augusto. Ea autem ex-
positio habuit διαλογισμός. Nam omnes in-
terrogationes faciebant ad continuationem narra-
tionis: quæ narratio προσλόκησις habuit, non
statim ἀναγνωρισμός. Hoc est suauitatis, quæ est
finis eclogæ. Iam Melibœus Tityro de fœlicitate
gratulabitur: Tityrus beneficia confitebitur: rur-
sum Melibœus incommoda sua comparabit cum bo-
nis Tityri: Tityrus eum inuitabit ad secum per-
noctandum. Vt autem principium suprâ habuit ex-
pectationem: sic postrema pars erit prærupta. Et-
si enim Tityrus Melibœum inuitauerit: ta-
men, quia is non respondebit, dubium erit, man-
serit ne, an non. Vt igitur ὁ ἀναγνωρισμός diu
retentus habuit delectationem propter cupiditatē,
ita etiam ipsa imperfectio. Gratulatio autem ista est
ualde bene facta. Diuidit enim fortunam Tityri in
duas partes: in res necessarias, pertinentes πρὸς
τοῦ βίου: & in res incundas, spectantes πρὸς

Partitio huius
eclogæ.

Imperfectio
ἀναγνωρι-
σμός.

IN PRIMAM

*Finis patris
familias.*

Ἐποῦν. Est ergo gratulatio ὁκνοῦμην: loquitur Melibæus, ut pastor prudens, qui potest considerare, bonum patrem familias debere duplicem habere finem, rerum necessariarum et uoluptatum comparisonem. Hic autem sunt uoluptates rusticae: et sunt, quemadmodum oportet, honestae: ut audire apes susurrantes, captare frigus in umbra. etc. Talia semper fuerunt à Philosophis concessa.

Fortunate senex) Vt antea coniunxi, candidior barba, et non candidior libertas: ita iam etiam coniungo fortunate senex. Sæpe enim homines consenescent ante trigessimum annum propter calamitates. Non factus est liber et fortunatus Virgilius, antequam duricies barbae cogeret eum tonderi. Aut fortunate senex, id est, etsi nondum es senex, tamē es futurus. Aut fingitur à poëta etas. Si enim alia, licet ei etiam etatem fingere. Et quia iuncta est hæc προσφώνησις, ideo postea repetitur.

For. sen.) Nate se, pulcherrimus dactylus propter harmoniā. Tua rura) ἡμεῖς pluralis, pro, tuū rus. Cur dicit tua rura? Quia dicit, et tibi magna satis. i. quia tibi sunt magna satis. Vnū rus est tibi pro multis, Dicit, et tibi magna satis: non dicit, nam tibi magna satis. Ibi est electio uerborum. Sine dubio dubitauit, acciperet ne E T, an NAM.

ECLOGAM.

N A M. Reiecit **N A M**, accepit **E T**: quia fe-
 rè loquuntur *ὁλιγαριθμῶς*, non *συνολογῶ-
 σιμῶς*. Vt ergo non uideatur argumentari, sed
 pastoraliter loqui, dicit, *ἔ* tibi magna satis: non
 autem, nam tibi magna satis: Item quæ li-
 teræ in uno uerbo non coniunguntur, eas in diuersis
 coniungere est insuauē. Non tam bonum esset,
 nam tibi: quia **M.** *ἔ* **T.** in una dictione concu-
 runt, sed **N.** *ἔ* **T.**, ut ueruntamen. Magna satis,
 pro, satis magna: est necessarium, tamen pul-
 chrum. Panis est necessarius, et benè coctus est sua-
 uis. Ita *ἡ μετὰ βροτῶν* sape est suauis. Præcepta ar-
 tiū sunt perpetua, idcircoq; perpetuò adhibēda: sicut
 faber adhibet secures ad omnem formam faciendā.
 Lapis omnia nudus) Non dicit, nudus la-
 pis. Quia enim incipit antea uti transpositione, ideo
 eam continuat. Si in uno loco transpositione in-
 cipias uti, pulchrum est eam deinceps etiā seruare,
 ut, Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi: et,
 syluestrem tenui musam meditaris auena. Aliter
 poëta scribit, aliter orator. Orator uult uideri
 ex tempore loqui, *ἔ* tamē compositè dicere: poëta
 uerò composuisse iudicio. Limosoq; palus)
 Ille uult gratulari, *ἔ* tamen dicit omnia esse lapi-
 dosa *ἔ* iuncosa: nominat item rura, non uillam,
 non prædia, non fundos. Cur? Indicat paucis cala-

μετὰ βροτῶν

uitatem

IN PRIMAM.

**Fabule doce-
bantur.**

mitatem illorum temporum, quibus bellum civile
fuit: uidelicet quod ex optimis prædijs pessima fa-
cta sint. Deinde, quia apertè nō audet, petit occul-
tè maiora beneficia à Cesare. q. d. fecisti me ex ser-
uo liberum, et rura mea reddidisti: sed plura peto.
Hæc est causa, cur hac utatur exceptione. Iucun-
dum est, si eclogæ intelligantur. Itaq; græci poëtæ
ἱστορίαις, latini docebant fabulas suas ipsos
histriones, dicentes: hac de causa facio hunc loquen-
tem, talē hīc uolo esse gestum, talem corporis incli-
nationem. &c. Sic etiam eclogæ à poëtis expone-
bantur: ut, per Melibœum intelligo Ovidium, aut
aliū. &c. Cū auditoribus hoc modo exponū-
tur eclogæ, delectant. Graues scætas) gra-
uidas pecudes Insueta) Quia pascua muta-
ta saepe inficiunt pecus. Mutatio locorum aliquan-
do adfert pecori salutem, aliquando perniciē. Cū
morbus incipit in pecoribus, locus est mutandus.
Sepe quoq; pascua mutata nocent sano pecori. O-
stēdit, ipsū satis pabuli habere p pecore: deinde etiā
cōclusa pascua aquis. Nec mala uicini) Er-
go locus is est cōclusus & separatus à reliquis pa-
seuis. Tu habes ouilia conclusa. Ego quotidie
ad noua pascua uenio: cogor miscere meū gregem
cum grege alio infecto. Hactenus posuit res ne-
cessarias, ut est fundus & pecus. Fortunate
senex,

E C L O G A M.

senex, hic inter) Altera pars gratulationis quæ pertinet ad uoluptatem. Vtranq; partem distinguit pulcherrima repetitione uerborum, fortunate senex. Qui eum uocat senem, seruat decorum. Qui enim scribunt de re pecorum, dicunt, caprarios & opiliones debere celeres esse & iuuenes: bubulus uerò potest esse senex. Melibœus non iret tam procul, cum postea dicit: sitientes ibimus Afros: si esset senex, aut graui corpore. Αἰπὸλοι debent esse iuuenes & ueloces. Cur igitur ista repetitio est facta? Primum propter uoluptatem. Nam etsi non fuit senex Tityrus, tamen senectus ei tribuitur propter decorum: eaq; putatur etiam prudentior. Deinde ut distinguat res diuersas, scilicet res necessarias & uoluptatem.

Hic inter flumina nota) Voluptas aut satiatur, aut non satiatur. Ostendit uoluptatem Tityri non immodicè moueri: sed manere inter apes, palumbes, frondatores, turtures. Frondator non est meus: apes, & palumbes, & turtur, non sunt mei: sed uoluptatem capio ex communibus rebus. Hæc est sancta uoluptas. Flumina

nota) Apud Mantuanos, Padum & Minicium. Nā postea ponit ignotum flumen, Oaxem. Flumina sunt communia, inde communis capitur uoluptas. Tu manes inter nota flumina, ego ad ignota

IN PRIMAM

ignota eo. Fontes sacros) Quia nymphis
 sunt dicati, ut etiam Seruius dicit. Frigus opa
 cum) Periphrasis umbræ. Hic tibi, quæ
 semper) Altera uoluptas. Capies etiam uolup
 ptatem ex apum susurro. Sepes) Vocat se
 pem septum uiuum. Hyblæis) Species pro
 genere. Depasta) Quæ depascetur. Hoc par
 ticipium habet uim ægis. Hinc) Ab alia
 parte. Alia uoluptas. Ad auras) Ad coelum
 usq;. Frondator) Frondū sector. Tua
 cura) Quæ tibi maximè sunt curæ: quarum uo
 latu & cantu tu oblectaris. Aeria) Alta. Om
 nia sunt pastoralia: & hæ sunt honestæ uolupta
 tes & ueræ, quæ non impediunt necessarias & ho
 nestas actiones: uoluptates in apibus, turturibus
 palumbibus, frondatore, flumine communi. Sunt
 pauca carmina ista, sed nō mixta composita, de ne
 cessarijs & iucundis rebus. Ante leues ergo)
 Post gratulationem de felicitate Tityri in necessa
 rijs & suauibus rebus pastoralibus, sequitur iam
 promissio grati animi. Ostendit Tityrus, se nunquā
 depositurum memoriam huius beneficij. Utitur au
 tem pulcherrima comparatione pastoralis tripara
 titæ. Citius cerui uolare incipient, & pisces iacebū
 nudi in littore, transferenturq; flumina: quàm ego
 beneficiorum Caesaris obliuiscar. Sed quomodo in
tertia

ECLOGAM.

tertia comparatione nouit loqui de Arari & Tigri? Araris enim est flumen Galliae in Burgundia, cuius fluminis mentionem facit Caesar in commentis de bello Gallico libro primo, dicens, tanta lenitate fluere, ut, utram in partem fluat, oculis diiudicari non possit. Tigris uero est flumen Armeniae. Heroes & milites debebant uti hac comparatione. Quare igitur pastor? An non hic negligitur decorum? Dicendum est, quod utatur ea comparatione ex fama, ideoque decorum seruet. Milites, qui in bellis civilibus seruiuerant Iulio Caesari & Octauiano Augusto, uiderant illa flumina, & nomina ad rusticos attulerant. Fortasse miles aliquis dedit aquam pastori bibere, dicens: Bibas aequo animo ex Pado, bibi ego ex Tigri & Arari. Hinc didicit suam cosmographiam, scilicet à milite, non ex aliquo Ptolomeo: Decorum item est, quod errat nonnihil. Non enim in Germania est Araris, sed in Gallia. Tamen non est magnum discrimen inter Gallos, & inter Germanos, qui ad Rhenum habitant. Quintum attinet ad σὺζυγίαν, est pulchrum ὑπερβαλόν. Ἀπὸ δ' οὗτος enim locus dilatata est translatione huius μογὶς Q V A M, & multarum rerum interpositione: quare significatur amoris uehementia. Quid aliter? At nos hinc alij)
Meliboeus

IN PRIMAM

Melibœus hoc loco, etsi non respondet ut invidus aut ignavus pastor, ac tametsi alteri gratulatus sit, tamen mentis suæ angorem ostendit, & ad querelam miseriæ redit. Est autem hîc apta comparatio incommodorum perturbationi. Contentio est in bucolicis poëtis, et utuntur eadem cõpositione. Tityrus fecerat mentionem peregrinorum fluminû: Melibœus iam idem facit: & facit tantum, quantum audiuit. Finis est patheticus, habet significationē perturbationis. Tityrus locutus antea fuit, nō ut bucolicus aut georgicus poëta, sed ut heroicus: & significavit, se posse quoq; ut Melibœum, magna carmina facere. Sed Melibœus plus, & non minus ornatè, quàm Tityrus, loquitur: usus est pulcherrimo principio, Tityre tu patulæ. &c. Item pulcherrima gratulatione: pulcherrimè quoque hic conqueritur: summa tam uenustè canit, quàm Tityrus: tametsi Tityrus sit eclogæ huius inscriptio. Non est dubium, quin hæc ecloga placuerit poëtis, Horatio, Propertio, & alijs. Vnde apud Horatium est Ode in laudem Virgiliij: Sic te diua potens Cypri. Fuit enim suavis poëta Virgilius. Sicientes ibimus Afros) Non solum potest nominare Afros, sed etiam qualitatem dicit: quia est æstiosa Africa: est consequens pro antecedente. Quoniam alter dixerat, aut Ararim Parthus

ECLOGAM.

thus bibet. &c. ideo alter hic dicit, sitientes Afros: ut ostendat, se posse tam benè canere, quàm alij canant. Ostendit Virgilius, alios poëtas esse tam bonos, qui eiekti fuerunt, quàm ipse sit: quia etiam Melibœus bene canit. Poëta tacitè inter se contendunt: si tu loqueris de bibendo, ego loqui possum de siti. Ibimus Afros) μετὰ πλεονασμὸς poeticus: pro, ibimus ad Afros, ueniemus ad Oaxem. Cur hoc metaplasmo utitur, qui Pindarum, aut heroicum scriptorem, decet? Ostendit bucolicos posse esse etiam lyricos aut heroicos. Qui potest bucolicum carmen scribere, potest etiam Oaxem aut Aeneida scribere. Pars Scythiam) Est suavis in suo Tityro Virgilius: mutat numerum: utitur uarijs particulis, alij, pars. Cretæ) Cretensem Oaxem. Tametsi Seruius dicit, Oaxem non esse in Creta, sed in Armenia: ideo dicit, Oaxem Cretæ, id est, Oaxem, qui habet terram cretensem. At Araris etiam non est in Germania. Toto diuisos orbe Britannos) Id est, qui sunt extremi hominum. Non uult, quod eorum regio fuerit aliquando continens, deinde separata ab Europa: non ita ingeniosè loquitur pastor. Sed milites reuersi cum Iulio Cesare dixerant, se usque in Britannos peruenisse, qui essent in extremo orbe. En unquam patrios) Iam magis mouet affectus.

IN PRIMAM

Vnquam) πότε, aliquando, longo post tem-
 pore reuersus, miraturus sum mea regna .i. agros.
Tuguri) Pro tugurij, sicut peculi pro peculi,
 per apocopen. **Regna**) Introducit eum con-
 tentum suis rebus, quod tugurium uocat regnum.
 Tam charum est ei suum rusculum, quam Augusto
 suum imperium. Hoc est bonorum morum, con-
 tum esse suis rebus. Loquitur ut bonus paterfami-
 lias. **Aristas**) Bene loquitur, quod aristarum
 id est, annorum facit mentionem, non olympiadum,
 aut Consulum Romanorum. **Impius**) Intro-
 ducitur non inuidus, sed iratus. Aliud est, esse φθo-
 νεῶν: aliud, νεμεσικτικὸν εἶναι. **Culta no-**
ualia) Ostendit suam diligentiam. Cicero uocat
 Quintium diligentem patremfamilias. **No-**
ualia) Dicit ita, quia agri fuerunt diuturno ci-
 uili bello uastati: postea ipse reparauit eos: et ta-
 men iam eijcitur iterum. Est boni agricolae, non
 differre ob belli metum, sed statim recolere agros.
Barbarus) Gradatio. Non solum impius
 miles, sed etiam barbarus. Caesar usus est Ba-
 learibus, Scythis, et alijs. Possem ferre, si agros
 meos occuparet Romanus ciuis, non autem miles:
 possem ferre etiam, si miles Romanus, non autem
 barbarus. **En quo**) Deploratio ob bella
 ciuilia. **Inferenunc**) Deridet sese irascens.
Pone

ECLOGAM.

Pone ordine) Ostendit peritiam suam. Melius crescunt, quæ ordine posita sunt. Qualem uoluptatem capturus erat Tityrus, tali Melibœus priuatur. Ite meæ, quondam felix pecus, ite) Finis bucolici carminis est suauitas, ideo particula repetuntur. Habetis in una ecloga uaria repetendi genera. In pluribus uno carminibus, uel in Repetitione
 initio, ut: Nos patriæ fines, nos patriam. &c. Vel in medio, ut: Deus nobis, Namque erit ille mihi semper deus. &c. Vel in medio & principio, ut: Respexit inertem, Respexit tamen. &c. Sic, Ipse te Tityre pinus, Ipsi te fontes. &c. In uno & eodem uersu, ut hoc loco: Ite meæ. &c. Non ego uos) Ostendit suam uoluptatem, quam hæcenus habuit, minimè inuidiosam. Ea autem erat, pascere capras. Viridi) herbido, umbroso. Dumosa) plena & consita dumis. Gratum est & iucundum, in antro iacere, pascere capellas, canere. Carmina nulla) Scilicet posthac. Ostendit, se etiā esse poetā. Hic tamē) Inuitat eū, ut maneat secū. Potes mecū manere. Quare? Incipit esse nox: à tēpore. Si nō habeo lectū, tamē habeo stratū: si nihil habeo aliud, habeo poma, castaneas, & lac. Seruat decorum. Nam significat, se pro sua persona magna beneficia accepisse, pro Augusti non magna. Omnia sunt modica, & habent

IN I. ECLOGAM

bent significationem parsimonie. Carmen est ἐν
 φωνότερον, si legamus, hac nocte: quàm si, hanc
 noctem. Culmina) Tempus. Vxores no-
 stræ cenam pararunt. Est finis præruptus: nescia-
 tur, manserit, nec né, Melibœus. Ἀναγνώστis
 delectat propter ipsam προσλόκησιν, cùm qui-
 dem doces, non tamen statim. Delectat etiam, cùm
 est prærupta, nō plena in fine. Omnis plena tracta-
 tio est vitiosa in fine. Satis est, Glycerium Pamphi-
 lo nupsisse: carmina nuptialia non ponuntur, nec
 quicquam aliud. Ἀναγνώστis poetica dea
 bet habere προσλόκησιν, deinde
 frangi. Oportet enim non im-
 plere, sed sitientē relin-
 quere lectorem.

MARTINI

CRVSII SCHOLIA IN

secundam Virgilij eclogam
Sturmiana.

Pιγξαφῆ est Alexis. Nam bu-
colica carmina habent ἐπιγξα-
φῆν à meliorib. personis. Tales
autem sunt eæ, propter quas poë-
tæ drama instituitur. Inscribitur
ergo Alexis hæc ecloga, quia hunc amat Corydon.
Περιπέτεια tamen sæpe mutant inscriptionem.
Nam in tertia ecloga, cum utriq; sint pares, non est
inscriptio Menalcas aut Damoetas, sed Palæmon,
propter peripetiam & euentum.

PARTES HVIVS

eclogæ duæ.

1. Διηγητικὴ, expositio argumenti à poeta
facta.
2. Δραματικὴ, introducitur Corydon agens.
Is expostulat & conqueritur, munera promittit,
seſe ipſe commonet.

IN SECUNDAM

Exitus est turbulentus: consolatur se, quantum potest, tamen desinit dolens.

DISCRIMEN INTER HANC
et primam eclogam.

Prima ecloga fuit Ἀπλῆ : habuit felicem et infelicem exitum. Hæc uero est ἄπλῆ : habet unum exitum, sed inquietum et tragicum.

ALLEGORIA HV-
ius eclogæ.

Quidam putant per Alexin significari puerum Virgilio à Pollione donatum, alij Augustum Cæsarem, alij alium. Sed cum in indiuiduis tanta sit incertitudo: accipiamus generalia. Corydon est Virgilius, qui uult probari sua studia nobili alicui et grotioso apud Augustum: siue is sit Mecænas, siue Pollio. et c. Ita in infinito non possumus errare. Scripta autem à Virgilio sunt hæc carmina, cum nondum esset comprobata eius autoritas. Delegit personam Alexidis, quia gratum id est nomen. Non enim dicitur Alexis ab α steritico, et $\lambda\epsilon\gamma\omega$, quasi non loquens: sed melius dicitur à $\delta\epsilon\pi\ell\epsilon\nu\sigma$ dis malis: quia ipse potuit mederi malis Corydonis. Hercules enim $\alpha\lambda\epsilon\gamma\iota\kappa\alpha\kappa\sigma$, malorum depulsor, dicitur.

Genus

ECLOGAM.

GENVS ORATIONIS.

Hic sunt humiles res, & humilis persona. Nam ita seruetur decorum. Præcipua uerò pars artis consistit in decoro, quod personis rebusq; metiendū est. Haec uerò iudicio deligendæ. Est enim ecloga delectum carmen ex alijs argumentis.

Formosum pastor) Ista epithetorum
disiunctio est suavis. Talis μετὰθεσις sæpe est
συμπεπλεγμένη, geminata & duplicata, ut:
syluestrem tenui musam meditaris auena. Sæpe
est ἀπλῆ, simplex, ut hoc loco: formosum pa-
stor Corydon ardebat Alexin. Hic est simplex tra-
iectio, quia finis eclogæ est simplex: in priore eclo-
ga duplex erat finis, ideo etiam traiectio duplex.
Ardebat) Valde graue uerbum: quia rustici
impotentius amant, quàm Philosophi. Non pote-
rat se consolari remedio aliquo ex Academia: so-
lum inuenit cōsolationem ex rure: inuenies alium,
si te hic fastidit Alexis. Delicias domini)
Ἐπεξήγησις, appositio. Ergo non fuit ille Ale-
xis Augustus. Umbrosa cacumina) φυ-
σικὸν decorum. Proprium est melancholicorum et
tristium, fugere solem, & tenebras querere: quia
obstupescunt ad res uisas, & metuunt. Vm-
brosa) Vmbra inducentia. μετὰλυσις.

Traiectio epi-
thetorum.

IN SECVNDAM

Arsidue ueniebat) Atqui colonus non debet
 ambulare: alioqui fit desidiosus, & indulget amo-
 ri. Incondita) Dicit incondita. Atqui pœ-
 ta in nulla elegantia (ut quod speculum Corydo-
 nis est mare: opes, oues & poma) ostendit summā
 elegantiam. Omnia habent decorum. Poëtæ maio-
 rem diligentiam adhibent, quā oratores: quia ha-
 bent orationem uersibus astrictam, minusq; libe-
 beram. Ita hīc in re parua & leuidensa est maxi-
 ma elegantia. Incondita) Est *Ἀνύκτις*
 pœtæ, qua ostendit argumentum & genus oratio-
 nis. Vult Alexidi dare uilem orationem. So-
 lus) Est *Ἰσχυρὰ* imperfectum: solum Corydoni
 datur *Ἰσχυρὰ*, Alexis non loquitur. Inani)
 Hoc dicit propter finem huius eclogæ. Exitus Co-
 mœdiæ est tranquillus: Tragœdiæ, turbulentus:
 Bucolicorum, uterq;: uel latus, ut, Et uitula tu
 dignus, & hic: uel tristis, ut, Inuenies alium: uel
 mixtus, ut in prima ecloga: ideo ea est suauior,
 propter læticiam & tristitiam coniunctam. O
 crudelis Alexi) Pulchrum principium ama-
 torum per exclamationem & conquestionem. O
 hīc est *ὦ Ἀνύκτις*, ὦ crudelis Alexi. Est alioqui
κλῆσις, ut: Te Corydō ὦ Alexi. &c. Nihil
 mea carmina) Irati & tristes coniungunt bre-
 uitatis causa propositiones & rationes. Tu es cru-
 delis,

Exitus drama-
 tum.

ECLOGAM.

delis, quia non curas mea carmina. &c. **Mo-**
 ri) *Επιμονή*, habens indicationem amoris &
 doloris. Si non ex animo probas meos uersus, fina-
 ge saltem. Irati non utuntur particulis, Quia, qua-
 re, enim. &c. sed tranquilli, ut: Namq; erit ille
 mihi semper deus. &c. Oratio Corydonis habet
 tria: ex postulationem, promissionem munerum,
 commonitionem sui ipsius. Ex postulatio incipit ab
ἐκφωνήσεις, ô crudelis Alexi, &c. Nunc e-
 tiam pecudes) *Αὐξήσις* comparatione. E-
 go non possum quiescere: cum tamen pecudes, be-
 stiae, messores, Thestylis, quiescant. Amplificatio
 hæc mediocris est: alioqui amplificatio pertinet ad
 rem magnam, non ad carmen tenue.

Vmbras & frigora) *Vmbras frigidas*. A-
 pud grammaticos dicitur *ἐνολιάδ'ις*, apud orato-
 res *διασολή*, disiunctio. Omnis enumeratio est
ὀγκώδης: ideo hæc habet *τὸ πρέπov*. Finis
 eclogæ est suauitas: ea maximè consistit in decoro.
 Lacertos) Species pro genere καὶ ὑπαλλὰς
γὰρ, pro serpentibus. At mecum) *Ἀπὸ-
 δόσις* comparationis. Resonant) Illi duo
 non quiescunt, Corydon & cicadæ: tamen est ma-
 gnum discrimen: ille est tristis, hæc lætæ. Coniun-
 guntur autem: quia, ut cicadæ cantu, ita amatores
 gaudent amore & conqueſtione. Nonne fuit)

IN SECUNDAM

Tacite minatur Alexidi, more amantium. Certum est, istam eclogam non esse turpem: quia nemo tale quidpiam de se fatetur: sed Virgilius sub re in specie turpi tractat rem honestissimam: Cupit aliquem, qui poetas amet. Sententia potest esse: Satius esse me relinquere studium poetices, et redire ad studium oratoriae aut historiae. Tristeis Amaryllidis iras) Sine dubio haec ecloga magis delectauit Augustum, quam nos: quia is intellexit, quid significaretur per Amaryllida et Menalcam. Potest per Menalcam orator intelligi: per Amaryllida, historicus. Ostendit, se, si uelit, posse oratorem aut historicum fieri quemadmodum forte aliquando coeperit. Poetica, oratoria, et historia, sunt inter se cognata. Nemo est bonus poeta, nisi sit etiam historicus et orator. Tristeis) Historiae sunt tristes: quia tyranni uincunt ut Caesar: boni uincuntur, ut Pompeius. Haec scribere, est triste. Superba) Quia uictores imponunt graues leges. Menalcam) Satius esset, me uersari in foro, defendere innocentes. et c. Niger) Quamuis oratorium minus sit suauis, quam tuum studium. Colori) Ne nimium confide tua pulchritudine: sunt, quibus uiole magis placent, quam albi flores. Colori) Suauitati studij tui. Si menium spernes: abijciam heroicum, georgicum, et bucolia

ECLOGAM.

Bucolicum studium: & aut ad historiam, aut ad
 exercitationem dicendi me conferam. Alba li-
 gustra) Multi delectantur albis floribus, multi
 etiam nigris, id est, multi hoc, multi alio studio dele-
 ctantur. Hactenus exclamauit, dolorem suum in-
 dicauit, amplificauit: minatus etiam est, se poeti-
 ca studium depositurum, si ille pergat esse supera-
 bus. Despectus tibi sum) Contempsit.
 Iam incipit se ipse laudare: quod est proprium a-
 mantium, non uidere, quid deceat. Est etiam rus-
 sicorum proprium. Exclamauit, amplificauit,
 contempsit: iam laudat se. Dicit, se diuitem esse, be-
 nè canere, formosum esse. Despectus) At
 debebas quærere ex Horatio, Ouidio, & alijs, qui
 essem. Quis sim) Malo legere, qui sim.
 Niuei) Grex albarum ouium est prastantior.
 Bonitas ouium consistit in colore, scilicet albo: in
 sanitate, ne grex sit scabiosus: in corpulentia, ne
 macilentus. Mille meæ) ἑκατόν τοις ἑκατοῖς.
 Est duarum rerū explicatio loco rationis. Mille
 meæ) Feci decem eclogas ad imitationem Si-
 culi poetæ Theocriti, continentes 831. uersus.
 Siculis) Extracti sunt mihi uersus ex Theocri-
 to. Non æstate) Habeo sententias de letis
 rebus. Frigore) Habeo sententias idoneas res-
 bus tristibus. Canto, quæ solitus) Car-
 mina

IN SECUNDAM

mina mea sunt diuina. Quod Virgilius de se non potest loqui, loquitur in persona Corydonis. Sic eclogæ dabant poëtis magnam occasionem, uel aliquid petendi, uel se laudandi, uel aliud aliquid faciendi, in personis alienis. Amphion) Inuentor testudinis. Actæo) Volunt grammatici esse adiectiuum, ab ἄκτις in littorali Aracyntho. Alij, in Attico Aracyntho: Actæum esse Atticum. Ergo Actæo, id est, Atheniensi, cum tamen non esset in Attica Aracynthus. Sed rusticitas excusat eum: sicut in prima ecloga dixit rusticus, Ararim esse in Germania, cum tamē sit in Gallia. Decorum est, introducere rusticos ignorantes aliquid. Putat Corydon, se tam bonum esse Poëtam, quā sit aliquis Atticus. Aracyntho) Monte Thebano. In littore) Decorum. Speculum eius est aqua: opes, pecus. Daphnim) Optimum quenq; poetam. Incipit esse iactator. Imago) Id est, eclogæ. Carmina eius sunt speculum. Imago) Quia scio mea carmina esse bona. O tantum libeat) Iam optat, deinde promittit: & erit secunda pars orationis. Optat, ut secum habitet: laudatq; uitam pastorem: & omnem suauitatem ex ea promittit. Sordida) Ut tu putas. Optat, sed ironicē. Est propositio. Figere) Ratio. Amans est ubiq; sui similis:

ECLOGAM.

milis : confundit rationes cum propositionibus, nec
 eas separat. Amantes omnia ista tria commiscunt,
 propositiones, rationes, affectus. Figere)
 Post εὐχῆν sequitur enumeratio pastoralium cōmo-
 dorum, non directa, sed ironica. Ceruos)
 Non solum paruas feras, sed etiam magnas. Deles-
 tares te uenatione, reditu hœdorum, & musica.
 Hibisco) Quæ herba capris est grata. Pan-
 na) Cantare non est res parua, idem facit Pan.
 Venari est principum : alere capras, diui-
 tum : canere, doctorum. Omnia proferun-
 tur à rustico inconditè : est mixtura propositio-
 num, rationum, affectuum. Pan primus)
 Laudat Pana, qui inuenit uarios modos canendi.
 Epici poëtæ tribuunt inuentionem musicæ Vulca-
 no : per eius incudem intelligunt concentum. Boco-
 lici tribuunt Pani. Pœniteat) Parum ui-
 deatur. Accipio grammaticorum expositionem.
 Triuisse) Dare operam musicæ. Amyntas)
 Homo potens, ab ἀμύνας, qui potest
 persequi homines. Commendat studium poetices
 autoritate Amyntæ. Est mihi) Signum suæ
 doctrinæ. Habeo pulcherrimam fistulam, ergo benè
 cano. Cicutis) Melodijs. Est uaria sympho-
 nia, constans ex septem uocibus diuersis. Præte-
 rea duo) Probat uenationem, quam antè pro-
 posuit.

IN SECUNDAM

posuit. Tria enim rustica commoda proposuerat & voluptatem hœdorum, musicam, uenationem. Nectura) Amorem ostendit. Inueni cum periculo, uia δ' υσ βέτω. Valle) Ostendit, se habere sylvas, latebras, feras. Capreoli) Capreolus est fera caprea mascula. Pellibus) Sunt adhuc iuuenes: quia pelles adhuc habent albis uterinisq; maculis sparsas. Bina die) Quomodo eos educas? Ouis mea educat eos. Omnia ista sunt suauia, ut & illud, quod de musica antè loquitur, quàm se dicat fistulam habere. Est μετὰ σκευὴ poetica. In poetarum συνθέσει obseruanda est ἐκλογή, συνθήκη, ἡμετέριος, & μετὰ σκευὴ, non solum uerborum, sed etiam sententiarum. Sed de his omnibus satis in prima eclogâ. Iampridem a me illos) Difficultas impetrationis. Ideo difficilis etiam compositio. Quid per capreolos & Theslylin intelligat, nescimus. Possunt tamen per capreolos intelligi uersus hexameter & pentameter: ut antea per septem cicutas, oda, strophæ, antistrophæ, epodi. &c. Ista sic cogitare non est necessarium, sed suauē. Et faciet) Minatur obscurè alium amorem. Huc ades) Rursus orat. Varia mixtio. Ideo poeta ab initio dixit, incondita. Inconditum est, quod non habet artificiosam inuentionē et collocationē. Sed nihilominus

huc

ECLOGAM.

his hinc sunt omnia artificiosissima, & suauissima,
 propter ipsum personarum decorum. Lilia) Iterum
 languescens promittit munera pastoralia. Cal-
 lathis) Quasillis. Tres offerunt munera, Nym-
 phe, Nais, Corydon. Adiungit rectè diuina huma-
 nis: ut ostendat, se castum & pium esse amatorem.
 Agricola habent deos, Pana, Floram, Cererem,
 Nymphas, Naidem. & c. de quibus in Georgicis.
 Pingit) contextit. Nais dat uiolas, papauera,
 narcissum, anethum, cassiam, uacinia, & c. id est,
 naturales potentias. Corydon adfert pruna, poma,
 id est, uaria genera compositionum. Bonus poeta
 debet habere duo, Naturam, ut in illo: Est deus in
 nobis, agitante calescimus illo. Deinde doctrinam
 & exercitationem. Naidem uocat candidam, quia
 facile corrumpitur hominis ingenium. Quid Co-
 rydon dare uis Alexidi? Quicquid natura habet,
 & quicquid labore comparauit. Nais dat mihi na-
 turalem potentiam ad artes & disciplinas: ego ad-
 iungo studium. Cana legam) Mala cydo-
 nia, quae quasi canos habent. ἡ ἐκ λογῆς. Nais ad-
 fert flores, uiolas, papauera, narcissum. & c. O-
 mnia illa sunt tenera, sicut & naturalis potentia
 est tenella. Corydon adfert fructus & poma, id est,
 habitus pulcherrimos, post naturalem potentiam
 confirmatos: à quibus profecta sunt Bucolica,
Georgica,

IN SECUNDAM

Georgica, Heroica. &c. Est pulcherrima enumeratio. Non dicit : primum hoc dabo, deinde hoc, tertio hoc. &c. sed alijs pulchris utitur uinculis, ut repetitione uerbi, coniunctionibus, uerbis, participijs, distinctione personarum. Ipse ego) Venit ad suam personam. Et uos, o lauri) Ἀποσποφὴ à Corydone ad lauros. Sic positæ) Συζυγία, χηματισμός, μεταστροφὴ. Rusticus es) Se ipse commune facit & corrigit. Iolas) Aliquis poëta Alexidi à te cōmendatus. Austrum) Violentos poëtas, æmulos meos. Floribus) Patrono nondum mihi confirmato. Flores sunt honorifici patroni, fontes uerò utiles. Quem fugis) Ἰστα πολυπρόσθετα est pulcherrima : irascitur, rogat, detestatur, iterum rogat. Dñ quoque) Id est, & dij & homines. In particulis dicit Aristoteles lib : 3. rhet : hellenismum constare : Paris) Individuum pro specie. Etiam homines delectati sunt rebus rusticis, ut amator Paris. Torua leæna) ferocissima bestia. Iterum amor, cōtrarius affectus. Lupum) Minus feram bestiam. Dicit suum amorem esse naturalem. Est κλίμαξ, quæ habet comparisonem rerum inæqualiū. Ego te non deuorabo, ut illæ animantes se mutuò perdunt : sed dabo tibi pulcherrima dona. Te
Corydon

E C L O G A M.

Corydon ô Alexi) Nulla est synalœphe
 sed ô corripitur more græcorum ob sequentem vo-
 calem. Compositio rebus accommodatur. In rebus
 grauibz sæpe sunt ecthlipses, & synalœphæ, ut:
 Iampridem à me illos abducere Thestylis orat. A-
 liquando non fit synalœphe, ut: Amphion Dir-
 ceus in Actæo Aracyntho. In lætis uerò rebus læ-
 nior compositio est, ut: antè leues ergo pascentur
 in æthere cerui. In illo: & secum solus sicca spati-
 tur arena: arena sonus exprimitur, quæ emittit
 quasi sibilum S. Aratra) Ergo hoc in autumnò
 factum est, cùm araretur. Boues absoluerunt iam
 uesperis suum laborem: ego non noui finem ullum.
 Ah Corydon) Iterum commonet. Inue-
 nies) Desinit iratus in comminatione. Finis ec-
 logæ est τὸ ἄσλν: quod maximè in decoro specta-
 tur, & in allegoria. Decorum est, rusticum mane-
 re in suis agris, commoda ruris enumerare, pro-
 mittere poma & flores. Decorum item, quod ua-
 rij affectus in rusticis indicatur: ut q. Corydō irasci-
 tur, amorem ostendit, optat, pmittit, corrigit se, ite-
 rû amorem indicat, iterû se castigat. Vt autè in rusticis
 est inuidia: sic etiã inter poëtas est æmulatio. Fortè
 inuidit Virgilio aliquis Bauus aut Mauus, aut a-
 lius, quicumq. is fuerit. Nō possumus uerè hanc
 sententiã affirmare, se probabiliter.

E

M A R T I

MARTINI

CRVSII SCHOLIA IN

tertiam Virgilij eclogam

Sturmiana.

Locus istud carmen est *Ἰσομετρία* *κὸν*, quemadmodum primum. Son-
la persone loquuntur: nulla est or-
ratio poëte.

Titulus est Palemon, propter
exitum: quia Palemon facit finem controuersie.
In prima ecloga fuit finis mixtus: letus, propter
Tityrum sua fortuna contentum: tristis, propter
Melibœi exilium. In secunda fuit finis amatorius,
scilicet indignabundus. Hic est finis comicus: quia
rixæ componuntur inter pastores.

Partes huius eclogæ sunt tres .1. *Ἀντίστασις*
καὶ ἡμίμαρτα, crimina. 2. Contentio. 3. Compositio
τῆς πᾶσι & reconciliatio à Palemone facta.
Discrimen est inter hanc & primam eclogam. Pri-
ma ecloga habet personas amicas, hæc inimicas. In
prima est turbatio & conquestio publica: hic pri-
uata contentiones. Prima ecloga habet exitum le-
tūm:

IN III. ECLOGAM.

lum & tristem: hæc solum loctum.

Verifimilis est allegorica interpretatio eorum, qui putant, hic significari contentionem poetarum. Nam fuerunt tum Mæuij, Bauij, Menalca & c. inuidi ac maligni poetae. Dic mihi Damœta) Obijcit furtum. Theocritus idyll: 4. Εἰπέ μοι, ὦ Κορύδωρ, τίνας αἰ βόες; ἢ γὰρ φιλῶνδρα; Οὐκ, ἀλλ' Αἴγωνα. Βόσκει δ' ἐμοὶ αὐτὰς ἐσώκεν. Virgilius mutauit personam, quia non est seruus in imitando, ponens pro Batto & Corydone Damœtam et Menalcam. Reprehendit Horatius τοὺς κακοζήλους: ô imitatores seruum pecus. & c. Oportet nos togam Romanam adhibere in imitando, non interpretes agere. Ideo libertatem esse oportet in imitando. Præterea candorem. Ideo retinet personam Acgonis: sed eo nomine suauius utitur, quia repetit id: Theocritus non repetit. Dic mihi) Interrogatio ἐγὼ κατὰ γοῖας, tu es fur. Cuius pecus) Bene dicitur, ueteres dixisse, cuius, a, um. Vs autem malè continuatum fuisset in carmine, cuius pecus. Nam sic esset harmonia perturbata. Si uerò fieret ἐπ' ἐνθεσις aliarum dictionum, concederetur, ut in illo: Et si non aliqua nocuisses, mortuus esses: interponitur Mortuus. Sic semper uis Variandæ terminatio. Illa uarietas habet terminationes.

IN TERTIAM

ὁ ὕμνος. Vituperatur hoc: ὁ fortunatam natam
 me consule Romam. Sed non est malus uersus: quia
 Cicero non quesivit ἡδ' ὕμνος, sed gravitatem.
 Cicero multa pulcherrima carmina fecit uertens ex
 græcis. Tradidit) Ergo non sum furatus.
 Est defensio. Damoetas est Virgilius: non statim
 irascitur, sed se defendit: quia nondum est aperta
 accusatio. Infelix o semper) Inuidus non
 potest diu animum suum celare. Lamentatur, sed
 ut inuidus: accusat, ut inimicus: ostendit furtum.
 Pecori) Oui. Lac) Quo debebant nutriri.
 Accusat irridendo: Timet Aegon, ne ego amem
 Neeram. Quatuor facit: accusat, conqueritur,
 irridet, auget. Parcius ista uiris tamen)
 Damoetas incipit esse ἀντεγκληματικός. Vir-
 gilius obseruat decorum hominum simplicium. Nā
 Damoetas non defendit se, sed uicissim accusat. Dia-
 onysius Halicarnaseus bene dicit, optimum esse, ob-
 seruare decorum personarum. Ita Damoetas οὐκ
 ἀρνεῖται, ἀλλ' ἀντεγκάλει. Est ἔρισιχὸν
 carmen. Viris) Scilicet prudentia & robore
 animi præditis. Est emphasis. Quite) Scilicet
 corruerit. Maius crimen. Tu es mollis, es pas-
 thicus & cynædus. Grex etiam est testis tui scele-
 ris, & uix potuit ferre. Sacello) Auget à
 loco. Faciles) Non dedisti poenas. Dij sepe
 conuincunt

ECLOGAM.

conniuent ad scelera. Nouellas) Vites ala-
 terius uastauisti : quod est legibus prohibitum.
 Calamos) Obijcit, quod ex inuidia fregerit.
 Mutat ironiam in apertam criminationem. Magis
 se inuicem accusant, quam defendunt. Nocu-
 ilses) Versus στυμοειδής. Fures) Ser-
 ui furaces. Consequens pro antecedente. Latrā
 re Lycisca) Accusatio τισώδης : ego uidi,
 & canis latrauit. ἡδύτης præcipue proposita
 est lyricis poetis, ut Horatio : & Bucolicis, ut
 Theocrito. Ideo Theocritus in primo idyllio habet
 duos titulos : Thyrsin, quia huic præcipue partes
 dantur : & Oden, propter suauitatem. Ita & hic
 suauitas est, quod isti duo pastores criminibus agūt,
 non defensione & argumentis. Item in insulsa hac
 probatione, quod ipse accusator testis est. Hoc est
 rusticorum, non fit in foro. An mihi can-
 tando) Defensio. Allegoria uerisimilis : Da-
 mon mihi acceperat carmina mea : non ausus erat
 reddere ob pudorem : rogauit, ut ea permitterem
 sua esse. ego eripui, cogitans : Sic uos non uobis
 mellificatis apes. Negabat) Verecundia.
 Eripuisti caprum. Eripui, sed rectè. Est status
 τωϊότῃσιν absolutus. Caper enim fuit meus. De-
 fendit se ingeniosè. Tu illum) Vicisti ? Irasci-
 tur. Disperdere) Ex alieno carmine ma-

IN TERTIAM

lum carmen facere. Tria obijcit: una solum fistula, eaq; misera, ludere nosti, non pluribus: canis aliena carmina: eadem corrumpis. Hæc inuidia, quam ei facit, est ingeniosa. Vis ergo) Damoetas se tuetur rectè. Boni saltatoris est, statim in præsentia saltare, non gloriari tantum: ne ei dicatur, hîc Rhodus, hîc saltus. Hactenus criminatio: iam concertatio, secunda pars. Vicissim) *Ἀμοιβῶν*, id est, pari numero uersuum: tu binis, ego binis. &c. Cùm inimici contendunt, debet esse par numerus uersuum: cùm amici, potest esse impar. Damoetas introducitur tanquam melior poëta, & doctior. Menalcas uerò, ut malitiosus poëta: qui tamen etiam optimè uertit carmina ex Theocrito. Omnia illa carmina, etiam Menalceæ, sunt pulcherrima. De grege non) Vult ostendere probitatem suam: & interim se tamen furem esse ostendit. Nisi enim quotidie grex numeraretur, furaretur aliquid de eo. Atqui debuisset ciuilem rationem adferre: bonum pastorem non decet aliena deponere. Insanite) Temerè cecitare carminibus: quemadmodum Epicurus inducitur apud Ciceronem fidenter respondere. Est parenthesis *ἡδὲ καὶ*, ad ostendendum mores Damoete. Corymbos) *ῥαπὴν* hederæ. Signa) Signum est uel sculptum aliquid, uel fusa imago. Et quis)

ECLOGAM.

quis) Decorum. Pastorum non est geometriana
 & philosophiam scire. Potest Cononem nominare,
 geometram & philosophum non potest. Alter)
 Siue Aratus, siue Ptolemaeus. &c. Radio)
 Virga. Tempora quæ) Partitur tempus
 more pastorum in astatem, & in arationem, id est,
 autumnum. Ponit solum duo tempora, quæ rusti-
 cis sunt commodissima. Et nobis idem)
 Si licet Menalce iactare, licet etiam Damoceta: si
 licet illi alienum carmen ponere, licet huic etiam.
 Copiosior in primo idyllio Theocriti est poculi de-
 scriptio: sed hoc loco plura pocula sunt. Nun-
 quam hodie) Pastor confidens minatur non
 pastoraliter, sed militariter. Finis militaris con-
 tentionis est mors, quam hic minari uidetur. Pa-
 læmon) Rixæ nullus potest esse finis, nisi ali-
 quis introducatur intercessor. Εκ βασις, id est, si-
 uis, non potuisset inueniri, nisi esset Palæmon: qui
 uenit ὡς ἀπὸ μηχανῆς: & peripetia sunt etiam
 in eclogis. Vocelaceffas) Menalcas indu-
 citur, ut homo inuidiosus & confidens, exercitas
 tus tamen. Non parua) Ironia. In paruo
 hoc opere non est minor admiratio, quàm in Aenei-
 de, in suo argumento. Dicite) Palæmon con-
 temnit, & ita magis facit alterum iratum. Her-
 ba (Descriptio loci. Annuus) Descriptio
E 4 temporis

IN TERTIAM

temporis anni. Erat in uere, cum hæc agerentur.
Incipe) Ordo contentionis, ut Damoetas inci-
 piat, alter sequatur. **Ab Ioue**) Iam est cer-
 tamen: summo agitur studio, nullo tamen fine pro-
 posito. Ira enim euerit causam finalem, & præ-
 mium, ut neuter de eo cogitet amplius. **Ab Iou-**
ue) Hoc genus carminis dicitur ἀμοιβῶν:
 quia ἀμοιβῶν, id est, alternis inter se respondet.
 Vterq; incipit ἀδινῶν: ut decet pastores, qui boni
 uideri uolunt. Hoc ex Arato sumptum. **Colit**)
 Dij delectantur hominum laboribus. **Iouis om-**
nia) Potentia Iouis. **Et me**) Alter es-
 tiam se poëtas legisse ostendit: quia Phœbus amauit
 Hyacinthum & Daphnen. In amœbao carmine est
 idem uersuum numerus. Si unus incipit à duobus
 uersibus: alter etiam duobus uersibus respondet,
 non pluribus. Deinde uel manet in re simili, ut hic
 in Ioue & Phœbo: aut eadem, ut postea uterque,
 retinet Phyllida: uel adfert rem maiorem, ut Pollio
 amat nostram, Pollio & ipse facit: aut contrariā,
 ut triste lupus stabulis, dulce, satis humor. &c. Er-
 go ἀμοιβῶν non consistit solum in re maiore
 sed etiam in alijs. Et quod Seruius dicit, respondere
 difficilius, quàm primo loco dicere: hoc apud diale-
 cticos uerum est, hic non. Non est difficile, secundo
 loco dicere: Ego amo Amaryllida, at ego amo Phyl-
 lida.

Carmen ἀ-
 μοιβῶν.

ἀμοιβῶν

ECLOGAM.

lida. Sed respondere est difficilius. Differunt enim respondere, & secundo loco dicere. Respondere maius acumen requirit, more dialecticorum. Is uero secundo loco dicit, qui de argumento ab altero admonetur. Facile inueniuntur similia, eadem, maiora, contraria. Malo me) Vulgus statim à Ioue digreditur ad suos amores & comessationes. Videri) Illa me multum amat, ego eam non, quamuis me prouocet. At mihi) Adfert similia & maiora. Delia) Diana. Parata meae Veneri) Vult munera dare amicæ. Palumbes) Consecratæ sunt Veneri. Aurea mala) Cydonia, Chrysomela. Plus dicit. Amynta) Per Amyntam intelligo Augustum: per retia, carmina & uitam pastorale: per apros, graui negotia. Phyllida mitte) Aliud, quo excitat Menalcam. Phyllida) Filiam tuam. Natalis) Genialis, qui dies est letitiæ: datur in eo locus floribus, odoribus, cantionibus, saltationibus, unguentis. Cum faciam uittula) Dies sacrificij uetat huiusmodi gaudia: Iola) Et tamen non uocatur Iolas, sed Menalcas, Grammatici putant, eum habere duo nomina: uel quòd fuerit Menalcas Iolæ filius. Sed potest interpretari Iola, id est, alter Iola, qui mihi es loco patris Iolæ. Vale, uale) Repetitio

E 5 uches

IN TERTIAM

uehementie causa. Tristelupus) Amantes
etiam tristantur. Amantes habent uarios affectus:
sunt pij, munera promittunt, tristantur. &c.
Amaryllidis) Alius amor. Damoetas habet
tres amicas, Galateam, Phyllidem, Amaryllidem.
Menalcas habet Amyntam, & amicam communem
Phyllida. Dulcesatis) Alter rem tristem,
alter letam profert. Nam in carmine æque
Bæw sunt etiam contraria. Pollio amat)
Hactenus suos amores commemorarunt: nunc ueniunt
ad honestum amorē, ad poëticam. Quāuis sit)
Damoetas, ubicunq; fieri potest, uitat
arrogantiam. Hoc tamen loco est aliquid arrogantiæ,
sed excusat. Musam) Versus. Non solum
inflator fistula erat Damoetas, sed etiam poëta:
non tantum numeros tenebat, sed etiam uerba.
Vult significare, quod studiosi poëticæ sint grati
Pollioni. Pierides) Species pro genere, id est,
omnes Musæ. Lectori) Pollioni. Vitulam)
Id est, omnes honores exhibete. Duplex est significatio
uerecundiæ .i. in illa emendatione, quamuis sit rustica. 2. in
petitione, quod petit lectorem maiore honore affici, quam sese.
Pollio & ipse) Repetitio eiusdem rei, & maioris.
Inter magnos uiros est sepe inuidia. Noua carmina)
Carminibus tractat noua argumenta.

ECLOGAM.

menta. Taurum) Quia Pollio est poeta tra-
gicus: potest aliquid magni prestare. Bau-
um) Meminit duorum malorum poetarum.
Mulgeat hircos) Inuanum labore. Ut al-
ter precatur bona, ita hic mala. Flores) Al-
ter metuit pueris, alter pecori. Vtrunque est
boni pastoris. Anguis) Animal insidio-
sum. Ripæ) Flumen res uiolenta. Vis-
tandi sunt insidiatores: nec fidendum apertis ho-
stibus. Qui legunt flores, sequuntur delectatio-
nem: Oues uero sequuntur res necessarias. In
omni interpretatione allegoriarum, cum igno-
rantur circumstantiæ, melius est generalia se-
qui. Per oves intelligit, qui quotidiano labo-
re uiuunt: per legentes flores, senatores et di-
uites. Vtrisque dicit metuendas esse insidias et
uim apertam. Præceperit) Occupaue-
rit. Plus lactis præbent pecudes, quæ pascun-
tur in humidis et umbrosis locis, quam quæ in
sole. Pingui) Contraria sunt. Ma-
gistro) Mihi Damoeta. Fatetur suam amo-
rem, Menalcas abscondit. His certe neque
amor) Meæ oves non pereunt amore, et ta-
men sunt macræ. Oculus) Inuidus poeta,
emulus. Puto te, Damoeta, esse. Dic, quibus
in) Hactenus τὰ ἐγὼ σὶνὰ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἴκῃ.
Iam

IN TERTIAM

Nam interrogatio rerum difficile, τὰ ἀνίσταται
 τὸ δὲ, quibus paritur exitus. Dubitatio
 facit conclusionem carminis. Alter enim alter
 rum interrogat, alter non respondet. Itaque Palaemon
 non intercedit, litēq; dirimit. Treis pateat)
 Dicunt, puteum significari. Inscripti) Qui
 habeant inscripta nomina regum. Volunt, hyacin-
 thum florem significari, natum ex Hyacinthi et A-
 iacis sanguine, qui regum filij fuerunt. Sæpe dissolu-
 imus non respondendo, sed vicissim interrogan-
 do. Phyllida) Nam hanc amicam commu-
 nem habebant. Non nostrum) Hæ ἔγωγε
 τῶν ἐσσι sunt ἄλλοι, non soluuntur, Cum non sit
 solutio, finis est disputationis. Dignus) V-
 terq; retineat suum præmium. Claudite iā
 tuos) Desinite canere. Prata) E-
 go iam satis audiui. Sic claudit ioco-
 sa et allegorica mandatione: quæ
 admodum illi duo usi fue-
 rant enigmatis.

F I N I S

